

TAIVASSALON KUNNAN
TALOUSARVIO
2026
& taloussuunnitelma 2027–2028

Kunnanhallitus 1.12.2025 § 159
Valtuusto 8.12.2025 § 52

SISÄLLYSLUETTELO

1. KUNNANJOHTAJAN KATSAUS	4
2. TALOUSARVION YLEISET LÄHTÖKOHDAT	5
2.1. Yleinen taloudellinen tilanne	5
2.2. Taivassalon kunnan talouden ja toiminnan lähtökohdat	7
2.2.1. Toiminta ja talous	7
2.2.2. Strategia	11
2.2.3. Elinvoima	16
2.2.4. Väestö	16
2.2.5. Työttömyys	16
2.2.6. Henkilöstömäärä 2023-2026	17
2.2.7. Talousarvion keskeiset tunnusluvut	17
3. RISKIENHALLINTA	18
3.1. Strategiset riskit.....	19
3.2. Toiminnalliset riskit.....	20
3.3. Taloudelliset riskit.....	21
3.4. Vahinkoriskit	21
4. TALOUSARVION SITOVUUS	22
4.1. Kuntalain säännökset talousarviosta ja taloussuunnitelmasta.....	22
4.2. Talousarvion noudattaminen	22
4.2.1. Talousarvion sitovuus	22
4.2.2. Talousarvion täytäntöönpano	23
4.2.3. Toiminnan ja talouden seuranta	23
4.2.4. Talousarvion noudattaminen ja talousarvion muutokset	23
4.3. Taivassalon kunnan tilivelvolliset	24
4.4. Talousarviolainat ja lainanottovaltuus	24
5. TAVOITTEET KUNTAKONSERNIN TYTÄRYHTEISÖILLE	25
6. TALOUSARVION TULOJEN JA MENOJEN MUODOSTUMINEN	27
6.1. Tiivistelmä kunnan toimintakatteen kehityksestä	27
6.2. Talousarvion kokonaismenot ja niiden rahoitus	27
6.2.1. Talousarvion menot	28
6.2.2. Menojen rahoitus	28
6.2.3. Toimintakulut kululajeittain	29
6.2.4. Taivassalon kunnan verotulot	29
6.2.5. Taivassalon kunnan valtionosuudet	31
6.2.6. Talousarvion tulot ja verotulot	31
6.3. Tuloslaskelma 2026-2028	32
6.3.1. Tuloslaskelma, ulkoiset	33
6.3.2. Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset	34
6.4. Rahoituslaskelma	35

7. KÄYTTÖTALOUS JA SITOVAT TAVOITTEET LAUTAKUNNITTAIN	36
7.1. Kunnanhallitus.....	36
7.1.1. Kunnanhallituksen sitovat ulkoiset määrärahat	36
7.1.2. Kunnanhallituksen vuoden 2026 talousarvioon vaikuttavat olennaiset huomiot	38
7.2. Sivistyslautakunta.....	39
7.2.1. Sivistyslautakunnan sitovat ulkoiset määrärahat	39
7.3. Tekninen lautakunta.....	51
7.3.1. Teknisen lautakunnan sitovat ulkoiset määrärahat	51
7.3.2. Teknisten palveluiden perustehtävät	51
7.3.3. Teknisten palveluiden vuosi 2026 ja olennaiset talousarvioon vaikuttavat huomiot	51
8. INVESTOINNIT	55
8.1. Investointihankkeet.....	55
8.2. Investointien hankekohtaiset perustelut.....	56
9. PALVELUISTA PERITTÄVIEN MAKSUJEN YLEISET PERUSTEET	57
10. TÄYTÄNTÖÖNPANO-OHJEET	61

1. Kunnanjohtajan katsaus

Vuoden 2026 talousarviota on valmisteltu kuntatalouden suurten epävarmuuksien keskellä. Taloussuunnittelukauden taloudelliset haasteet aiheutuvat muun muassa valtionosuuksien ja verotulojen epävarmuudesta, palkkatason noususta, työllisyydenhoidon kasvavista kustannuksista, valtion talousarvioon sisältyvistä kuntiin vaikuttavista toimista sekä kuntien kehittämiseen liittyvistä päätöksistä. Epävarmuustekijät heijastuvat monin tavoin kuntien toiminnan ja talouden ennustamiseen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Yksi merkittävä kuntien toimintaan ja talouteen vaikuttava toiminnallinen muutos tänä kuluvana vuonna ja tulevina vuosina on tämän vuoden alussa tapahtunut TE-palveluiden järjestämisen vastuun siirtyminen valtiolta kunnille sekä kunnille aiheutuvat kustannukset palvelujen järjestämisestä ja työttömyydenhoidosta. Toinen kunnan talouteen merkittävästi vaikuttava tekijä on sote-kiinteistöjen vuokraustilanne sekä tuleva vuokrataso. Neuvottelut tämän osalta ovat talousarviota laadittaessa vielä kesken, joten näiden osalta talousarviossa on mukana tämänhetkinen arvio tulevan vuoden vuokratulojen ja kiinteistöjen käytön tasosta.

Kuntakentän haasteista huolimatta kunnan kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää elinvoiman, pitovoiman ja kasvuvoiman varmistamiseksi. Talousarviovuonna panostamme toiminnassamme kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen, laadukkaaseen palvelutuotantoon, yhdessä tekemiseen sekä yhteisölliseen ja osallistavaan toimintaan. Teemme yritys yhteistyötä ja elinvoimatyötä. Aloitamme kaavoitustoimia tonttivarannon lisäämiseksi. Keväällä 2026 aloitamme uuden kuntastrategian valmistelun, joka linjaa myös tulevien vuosien toimintaa.

Taivassalon kunnalla ei ole suunnitelmissa valttavan suuria investointeja, ellei sote-kiinteistöihin ole tarpeellista tehdä investointeja. Talousarviossa esitetään maltillista investointisuunnitelmaa. Investointien kokonaismäärä talousarviossa on 0,5 miljoonaa euroa. Merkittävimpiä kuntakehitys-investointeja ovat mm. Hakkenpään alueen kehittäminen ja toteutustoimenpiteet sekä keskustan kehittäminen. Kuntakonsernissa on lähivuosina tulossa jätevedenpuhdistamoinvestointi, joka tulee lisäämään kuntakonsernin investointimäärää sekä lainamäärän ja korkokulujen kasvua.

Vuoden 2026 talousarvioesitys on -520 403 euroa alijäämäinen. Vuosikate on plusmerkkinen, 2815 euroa. Vuosikate ei kata poistoja vuosina 2026-2027. Vuonna 2028 vuosikate kattaa poistot. Positiiviseen tulokseen pääseminen taloussuunnitelmakauden aikana edellyttää sopeutustoimia. Taloussuunnitelmavuosien laskennassa on huomioitu yhteistoimintaneuvotteluiden esityksen pohjalta laskettu arvio kustannusvaikutuksista, lisäksi talousarvio sisältää jo lähtökohtaisesti toimialojen tekemiä operatiivisia toiminnan kustannustehokkuutta parantavia toimenpiteitä. Lainamääräarvio vuoden 2026 lopussa on 4,8 miljoonaa euroa (2 790 euroa/asukas).

Tässä talousarviossa korostuu vastuullisen toiminnan ja talouden sekä faktaan perustuvan päätöksenteon rooli. Kunnan talouden tasapainottaminen ja talouden pitkäaikaisen tasapainon saavuttaminen on merkityksellistä kunnan tulevaisuudelle. Tuottojen ja kulujen tulee olla alkavalla talousarviokaudella tasapainossa, jotta voidaan säilyttää kunnan taloudellinen kantokyky ja laadukas palvelutuotanto myös tulevaisuudessa.

Kuntamme nykyisessä strategiassa painottuvat arvot: kauneus, onnellisuus ja yhdessä. Kannustamme kaikki kuntalaisia ja työntekijöitä kauniiseen ja kanssaihmiä arvostavaan käytökseen ja yhteistyöhön. Strategiaamme mukaillen todettakoon: "Taivassalo on onnellisten saari. Täällä on onnellista asua, elää ja yrittää. Pidetään huolta ihmisistä, itsestämme ja toisistamme sekä luonnosta. Positiivisuus tuo onnellisuutta."

Taivassalossa 26.11.2025

Sanna Häkli

kunnanjohtaja

2. Talousarvion yleiset lähtökohdat

2.1. Yleinen taloudellinen tilanne

Valtiovarainministeriö julkaisi syyskuussa 2025 Taloudellisen katsauksen sekä Kuntatalousohjelman vuodelle 2026.

Taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talouden toipuminen on ollut hidasta, mutta talouden arvioidaan parantuvan tulevina vuosina. Inflaation hidastuminen ja korkojen lasku ovat parantaneet kotitalouksien ostovoimaa sekä Suomessa että vientimarkkinoilla. Talouden epävarmuus on kuitenkin ohjannut lisätuloja enemmän säästämiseen kuin kulutukseen, minkä vuoksi yksityinen kulutus jarruttaa osaltaan talouden elpymistä Suomessa.

Yksityiset investoinnit ovat sen sijaan kasvaneet viime vuoden lopulta saakka. Tämä indikoi sitä, että yritykset uskovat tuotteidensa kysynnän ja tuotantonsa kasvavan tulevaisuudessa. Myös yleisesti investoinneissa on odotettavissa nopeampaa kasvua. Muun muassa energiasiiirtymään ja puolustukseen liittyvät hankkeet lisäävät investointeja ennustejaksolla. Arvion mukaan investoinnit kasvattavat kysyntää ja talouden tuotantoa tänä vuonna. Kasvava tuotanto edellyttää työvoiman lisäämistä. Kun työllisyys alkaa kasvaa ja sen myötä työttömyys vähentyä, myös kotitalouksien kulutus alkaa kasvaa. Talouskasvua hidastavat Yhdysvaltojen asettamat tullit sekä yleinen epävarmuus. Talouskasvun kannalta on suotuisaa, että EU:n asettamat vastatoimet ovat jäämässä vähäisiksi ja tehdyt tullisopimukset vähentävät epävarmuutta. Euroopan kasvavat panostukset puolustukseen ja infrastruktuuriin tukevat kysyntää vientimarkkinoilla.

Bruttokansantuote (BKT) kasvoi viime vuonna 0,4 prosenttia ja talouden toipuminen jatkuu. Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan bruttokansantuote (BKT) kasvaa vuonna 2025 1,0 prosenttia, vuonna 2026 1,4 prosenttia ja vuonna 2027 1,7 prosenttia.

Julkinen kulutus hidastui vuonna 2024 1,7 prosenttiin. Vuonna 2025 julkisen kulutuksen arvioidaan supistuvan 0,3 prosenttia ja vuonna 2026 yhden prosentin. Vuonna 2027 kulutuksen määrän ennustetaan pysyvän ennallaan. Kulutusmenojen kehitystä jarruttavat muun muassa hallituksen säästötoimet sekä kuntien ja hyvinvointialueiden omat sopeutustoimet.

Pari vuotta jatkunut heikko työmarkkinasuhdanne ei vielä osoita paranemisen merkkejä. Alkuvuonna 2025 työllisten lukumäärä supistui 0,7 prosenttia ja työttömien lukumäärä lisääntyi 13,1 prosenttia. Eniten työllisyys on vähentynyt alkutuotannossa ja julkisen hallinnon palvelualoilla. Työllisten lukumäärä on lisääntynyt rakentamisen alalla sekä rahoitus- ja vakuutuspalveluissa. Työttömien lukumäärä on kuitenkin lisääntynyt enemmän kuin työllisten lukumäärä vähentynyt, joten työvoimaa on työmarkkinoilla runsaasti. Valtiovarainministeriön mukaan työmarkkinoiden käänne on luvassa ensi vuonna. Työttömyys jää kuitenkin rakenteellista tasoaan selvästi korkeammaksi vielä vuonna 2027.

Vuosina 2026–2027 talous kasvaa nopeammin, ja työllisyys lisääntyy vuosittain keskimäärin noin prosentin. Kasvu on laaja-alaista, ja sitä tukevat myös hallituksen vuodesta 2024 alkaen toteuttamat työvoiman tarjontaa edistävät toimet, joiden arvioidaan lisäävän työllisiä kymmenillä tuhansilla vuoteen 2027 mennessä. 15-64 -vuotiaiden työllisyysasteen arvioidaan nousevan noin 72,5 prosenttiin. Työllisyyttä edistää myös työikäisen väestön kasvu, joka johtuu pääosin maahanmuutosta. Työttömyysasteen ennustetaan laskevan vuoden 2025 9,4 prosentista 8,4 prosenttiin vuonna 2027.

Talouden hidas kasvu ja heikko lähtötilanne painavat julkista taloutta vuonna 2025. Tulevien vuosien ennakoitu talouskasvu sekä hallituksen sopeutustoimet pienentävät alijäämää vain maltillisesti, puolustusinvestointien, hoiva- ja hoitomenojen sekä velanhoidokustannusten lisäessä menoja. Julkisyhteisöjen alijäämä on kuluvana vuonna 4,3 prosenttia suhteessa BKT:hen ja pienenee siitä n. 3,6 prosenttiin vuonna 2026 ja kolmen prosentin tuntumaan ennustejakson lopulla. Velkasuhde vakiintuu hetkellisesti vuonna 2027, minkä jälkeen se kääntyy uudelleen kasvuun ja ylittää 90 prosenttia vuonna 2029.

Kuntatalousohjelman mukaan kuntien taloustilanne heikkeni vuonna 2024 edelliseen vuoteen verrattuna, mikä johtuu pääosin siitä, että vuonna 2023 sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen kertaluonteiset erät vahvistivat merkittävästi kuntien taloutta. Vuoden 2024 tilanne oli kuitenkin parempi kuin mitä vuoden takaisessa kuntatalousohjelmassa ennakoitiin. Kuntien yhteenlaskettu vuosikate heikkeni melkein miljardilla eurolla, ollen vuonna 2024 noin 3,26 miljardia euroa. Kuntakonsernien tulosta vahvistivat kuitenkin joidenkin isompien kaupunkien merkittävät satunnaiset erät. Investointitaso pysyi korkeana, eivätkä käyttötulot riittäneet nettoinvestointien kattamiseen. Toiminnan ja investointien rahavirta kääntyi 365 miljoonaa euroa negatiiviseksi ja lainakanta kasvoi noin 600 miljoonalla eurolla 20,5 miljardiin euroon. Valtionosuudet pienenivät muun muassa sote-siirtolaskelman tarkistuksen ja indeksisäästöjen vuoksi. Samanaikaisesti kuitenkin verotulojen vahva kehitys ja kulutusmenojen kasvun hidastuminen tukivat kuntien taloutta.

Kuntatalouden ennakoidaan heikkenevän vuonna 2025. Myös tulevana vuosina 2026-2027 kuntatalouden ennustetaan toteutuvan alijäämäisenä. Kuntatalouden kehitysarviossa toimintakuluja kasvattavat muun muassa TE-palvelu-uudistus sekä kunta-alan palkankorotukset sekä muut hintapaineet. Keväällä 2025 saavutettu kolmevuotinen palkkasopimus kasvattaa kuntatalouden kustannuksia selvästi. Kunta-alan palkankorotukset nostavat työvoimakustannuksia vuonna 2025 noin 2,8 prosenttia, vuonna 2026 3,2 prosenttia ja vuonna 2027 ja 3,9 prosenttia. Tämä lisää kustannuspaineita kuntasektorilla, jossa henkilöstömenojen osuus on suuri.

Lähivuosina kustannuspaineita kunnille aiheuttavat myös valtion toimet, joista merkittävien on kuntien ja kuntien yhteistoiminta-alueiden vastuulle siirtynyt työ- ja elinkeinopalveluiden järjestäminen sekä laajentunut rahoitusosuus työttömyysturvasta. Kunnille vuonna 2025 tulleista uusista palveluvuoroista huolimatta kuntien peruspalvelujen painopiste säilyy koulutus- ja sivistyssektorilla, jonka palvelutarve laskee tulevina vuosina syntyvyyden laskun vuoksi. Talousarviovuonna 2026 kuntien valtionosuuksien kasvua hidastavat hallituksen pysyvät valtionosuusleikkaukset sekä hallituskauden aikainen yhden prosenttiyksikön indeksijarru. Valtionosuuksien kehitystä hidastaa vuoteen 2027 asti myös sote-siirtoon liittyvien takautuvasti perittävien valtionosuuksien vähennys.

Kuntien talouspaineita lisäävät myös investointipaineet sekä sote-kiinteistöjen lain mukaisen vuokra-ajan päättymisen. Kuntatalouden investoinnit pysyvät korkealla tasolla. Osa investoinneista kohdistuu välttämättömään perusinfrastruktuuriin kuten rakennuksiin, mutta myös vihreän siirtymän hankkeisiin.

Verotulot muodostavat suurimman osan kuntien tuloista. Vuonna 2026 kuntien verotulojen ennustetaan kasvavan 5,2 prosenttia vuoteen 2025 verrattuna. Kunnallisveron tuoton arvioidaan olevan vuonna 2026 noin 10,7 mrd. euroa, eli noin 600 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2025. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella veropohjan kehitys sekä hallituksen tekemät päätökset. Kuntien yhteisöveron tuoton arvioidaan kasvavan vuodesta 2025 noin 102 miljoonaa euroa, tuottoarvion ollessa vuonna 2026 noin 1,7 miljardia. Kiinteistöveron tuottoarvio kasvaa noin 27 miljoonaa euroa, tuottoarvion ollessa vuonna 2026 noin 2,38 miljardia euroa.

Valtiovarainministeriön painelaskelman perusteella kuntien tulorahoitus ei riitä kattamaan kuntatalouden kasvavia menopaineita, eikä vuosikate riitä tulevina vuosina nettoinvestointeihin. Vuonna 2025 negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä on maltillinen, mutta vuodesta 2026 eteenpäin negatiivisten vuosikatteiden kuntien määrän ennustetaan kasvaa voimakkaasti. Näistä suuri osa on alle 5000 asukkaan kuntia.

Kunnallisveron laskennalliset korotuspaineet kohdistuvat kaikkiin kuntakokoryhmiin vuosina 2025-2029. Suurin paine kohdistuu pääosin 5000 asukkaan kuntakokoryhmiin koko tarkastelujakson ajan. Pienempien kuntien tilannetta vaikeuttaa lisäksi se, että niissä kunnallisveroprosentti on pääsääntöisesti jo nykyisin suurempia kuntia korkeampia. Lisäksi pienten kuntien kunnallisveroprosentin asukaskohtainen yksikkötuotto on suuria kuntia matalampi.

Kunnat ovat tulevina vuosina isojen haasteiden ja säästöpainoiden edessä. Talouspainoiden helpottamiseksi kuntien on löydettävä palvelutuotannostaan uusia tapoja tuottaa vaikuttavia ja kustannustehokkaita palveluja. Kuntien on myös löydettävä tehokkaampia keinoja, joilla helpotetaan työttömien työllistymistä työmarkkinoille. Joka tapauksessa tulojen ja menojen epätasapaino edellyttää kunnilta sopeutustoimia sekä tiukkaa menokuria koko taloussuunnitelmakauden ajan.

Lähteet: Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, Syksy 2025 (22.9.2025); Valtiovarainministeriö, Kuntatalousohjelma vuodelle 2026, Syksy 2025 (22.9.2025)

2.2. Taivassalon kunnan talouden ja toiminnan lähtökohdat

2.2.1. Toiminta ja talous

Taivassalon kunnan vuoden 2025 toiminta on tähän mennessä toteutunut pääosin suunnitellusti. Talouden toteuma vuoden 2025 kolmen ensimmäisen kvartaalin osalta on toteutunut koko kunnan tasoisesti laskennallista talousarviota positiivisemmin. Kaikki toimialat ovat sitoutuneet vuoden 2025 tavoitteiden mukaisesti tekemään toiminnan ja talouden tarkastelua sekä toteuttamaan palveluita mahdollisimman kustannustehokkaasti ilman varsinaisia sopeuttamistoimia. Lautakuntien tulee myös loppuvuoden 2025 osalta toteuttaa säästötoimenpiteitä, jotta ne pääsevät edellytettyyn vuoden 2025 talousarvion toimintakatteeseen ja jotta kulukasvu vuonna 2025 on maltillinen. Johtoryhmä käy aktiivisesti läpi toimialojen talouden tilannetta sekä tulevaisuuden näkymiä ja tulevaa resurssien käyttöä, ja muodostaa kokonaisnäkemyksiä koko kunnan talousarviokauden toiminnoista ja resurssien käytöstä palvelutuotannon toteuttamisessa.

Kuluvan vuoden 2025 ja taloussuunnitelmakauden 2026-2028 taloudelliset haasteet aiheutuvat mm. valtionosuuksien ja verotulojen epävarmuudesta ja verorahoituksen pienentymisestä, palkkatason noususta, työllisyydenhoidon kasvavista kustannuksista ja valtion talousarvioon sisältyvistä kuntiin vaikuttavista toiminnoista.

Kuntatalouden tilanne on tällä hetkellä kokonaisuudessaan koko kuntakentällä haastava. Tulevien vuosien verorahoitusarviot suhteessa kasvaviin kustannuksiin edellyttävät kunnilta tarkkaa harkintaa resurssien käytössä. Toimialat ovat tarkastelleet vuoden 2026 talousarviovalmistelussaan tuotettavien palveluiden, palvelutason ja käytettävissä olevien resurssien kokonaisuutta.

Kaikkia kuntia, myös Taivassalaa, haastaa vielä tänä kuluvana vuonna ja myös tulevilla taloussuunnitelmakaudella olemassa oleva maailman epävarma tilanne sekä kustannuksiin ja liittyvät muospaineet. Merkittävin vuoden 2025 sekä tulevien vuosien kuntien toimintaan vaikuttanut ja edelleen vaikuttava toiminnallinen muutos on ollut TE-palveluiden järjestämisen vastuun siirtyminen valtiolta kunnille. Työllisyyspalveluiden järjestämisen kustannukset sekä suuret työttömyydenhoidosta kunnille tulevat kustannukset aiheuttavat sekä lisäkustannuksia mutta myös haasteita talouden ennustamiseen. Lisäksi maailman tämänhetkisen tilanteen tuomat lisähaasteet muun muassa varautumiseen liittyen tuovat talouden ennustamiseen lisähaastetta.

Kunnan talouteen merkittävästi talousarviovuonna vaikuttava tekijä on sote-kiinteistöjen vuokraustilanne sekä vuokrataso. Neuvottelut tämän osalta ovat talousarviota laadittaessa vielä kesken, joten näiden osalta talousarviossa on mukana tämänhetkinen arvio tulevan vuoden vuokratulojen ja kiinteistöjen käytön tasosta.

Yksi kuntien rahoitus pohjaan merkittävästi vaikuttava uudistus on käynnissä ollut kuntien valtionosuusuudistus. Alkuperäinen tavoite oli, että uudistus olisi saatu voimaan jo vuoden 2026 alusta. Valtiovarainministeriö tiedotti syksyllä 2024, että uudistus siirtyy vuodelle eteenpäin. Lykkäyspäätöksen seurauksena voimaantulo olisi ollut aikaisintaan 1.1.2027. 21.11.2025 kunta-

ja alueministeri tiedotti, että kuntien valtionosuusuudistus ei etene tällä hallituskaudella. Ministerin mukaan hallituspuolueet eivät löytäneet uudistuksesta sopua.

Taivassalon kunnan vuoden 2024 tilinpäätös oli -251 370 euroa alijäämäinen. Vuoden 2024 tulokseen vaikutti merkittävästi toimintakulujen ja erityisesti henkilöstökulujen kasvu. Henkilöstökulut kasvoivat edellisvuodesta 412 tuhatta euroa, ollen noin 286 tuhatta euroa alkuperäistä talousarviota suuremmat. Sivistyspalveluiden henkilöstökulujen ylitys alkuperäiseen talousarvioon nähden oli noin 272 tuhatta euroa ja teknisten palveluiden ylitys noin 55 tuhatta euroa. Konsernipalveluiden henkilöstökulut toteutuivat talousarviota pienempänä.

Taivassalon kunnan taseessa on kumulatiivista ylijäämää noin 8,4 miljoonaa euroa. Vuoden 2026 talousarvion tulos on noin -0,5 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Taloussuunnitelmakauden painelaskelma perustilanteessa on osoittanut, että kunnan tulojen ja alati kasvavien kustannusten epätasapaino ja sitä kautta alijäämä kasvaa vuosi vuodelta isommaksi, mikäli talouden sopeuttamistoimenpiteitä ei tehdä. Lisäksi kunnan nykyinen organisaatorakenne ei mahdollista kustannustehokasta palvelutuotantoa, ja kunnan on välttämätöntä tehdä organisaatiotarkastelua ja mahdollisia muutoksia kunnanhallituksen talousarviovalmistelun aikana tehtyjen linjausten ja niiden perustelujen mukaisesti.

Tämänhetkisestä kumulatiivisesta ylijäämästä huolimatta kunnan toiminnoissa tulee taloussuunnitelmakaudella edelleen panostaa kustannustehokkuuteen ja toimintojen huolelliseen suunnitteluun, jotta talouden suunta ja tuloskehitys saadaan tulevaisuudessa myös vuositasolla jälleen positiiviselle uralle. Kunnan on välttämätöntä myös tehdä sopeuttamistoimenpiteitä. Palvelurakenteita on tarkoituksenmukaista tarkastella ja kehittää alati muuttuvan toimintaympäristön mukaisesti. Toiminnan ja talouden yhteys tulee huomioida, jotta merkittävät alijäämät voidaan tulevana vuosina välttää.

Kunnan talouden tasapainottaminen ja talouden pitkäaikaisen tasapainon saavuttaminen on merkityksellistä kunnan tulevaisuudelle. Tuottojen ja kulujen tulee olla alkavalla talousarviokaudella tasapainossa, jotta voidaan säilyttää kunnan taloudellinen kantokyky ja laadukas palvelutuotanto myös pitkällä tähtäimellä. Lakisääteisten palvelujen ja hallinnollisten vaatimusten varmistaminen on ensiarvoisen tärkeää.

Taivassalon kunnan lautakuntien ja kunnanhallituksen alaisen konsernihallinnon talousarvioita on valmisteltu syksyn aikana. Kunnanhallituksen asettama talousarvioarviokehys sisälsi yhteensä yli 500 000 euron sopeutustarpeen. Lautakuntien tuli talousarviovalmistelussaan etsiä säästöjä toimintakatteen osalta. Lautakuntakäsittelyiden jälkeen kunnan kokonaissopeutustarve nollatulokseen pääsemiseksi kasvoi, joten talousarvion jatkovalmistelu tuli edellyttämään yhä kriittisempää ja kokonaisvaltaisempaa tulojen ja kustannusten tarkastelua sekä niiden aiheuttamisperusteiden tarkastelua. Kunnanhallituksen kehyspäätöksen mukaisesti haluttuun tulokseen pääsemisen keinovalikoimassa olivat sekä tulojen kasvattaminen että kulujen pienentäminen.

Kunnanhallituksen 31.10.2025 § 141 valmistelutekstissä todetaan seuraavaa:

”Kunnanhallituksen kehyspäätöksen mukaisesti haluttuun tulokseen pääsemisen keinovalikoimassa ovat sekä tulojen kasvattaminen että kulujen pienentäminen. Sekä toimialajohtajien yhteistyönä tehdyn läpikäynnin että luottamushenkilöiden kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta on todettu, että jotta talousarviovalmistelussa voidaan toteuttaa kulujen pienentämisen keinoa, on välttämätöntä tarkastella kriittisesti kunnan palveluorganisaatiota, sen toiminnallisuutta ja organisaation rakennetta ja tehdä organisaatorakenteen madaltamista. Jotta kunnassa voidaan aidosti suunnitella organisaation/toimintojen/toimenkuvien uudelleenjärjestelyn vaihtoehtoja, kunnassa on välttämätöntä aloittaa koko kuntaa koskevat yhteistoimintaneuvottelut.”

Laskelmien osoittaman alijäämäisen pitkän aikavälin tuloskehityksen ja sitä myötä merkittävän sopeutustarpeen vuoksi, Taivassalon kunnan oli tarkoituksenmukaista selvittää, tuleeko kunnan

tehdä rakenteellisia muutoksia, ja tarvittaessa toteuttaa rakenteellisia muutoksia, jotta kunta pystyy suoriutumaan tulevaisuudessa lakisääteisistä velvoitteistaan. Kunnan henkilöstörakenteen, tehtävien, palvelutarpeen ja edellisten yhdistelmiä on välttämätöntä tarkastella kriittisesti suhteessa mm. väestörakenteeseen, lapsilukuun ja lakisääteisiin ja ei-lakisääteisiin tehtäviin ja velvollisuuksiin peilaten. Jotta kunnassa olisi aidosti mahdollisuus suunnitella organisaation/toimintojen/toimenkuvien uudelleenjärjestelyn vaihtoehtoja, kunnassa oli välttämätöntä aloittaa koko kuntaa koskevat yhteistoimintaneuvottelut.

Yhteistoimintaneuvotteluiden tuloksena esitetään ehdotus toimialojen irtisanomisista ja osa-aikaistamisten arvioiduista määristä, htv-vaikutuksista ja arviosta vuositaseiseksi kustannusvaikutukseksi sekä arviosta vuodelle 2026 mahdollisesti kohdistuvista kustannusvaikutuksista. Vähennys- ja osa-aikaistamistarpeen taustalla ovat tuotannolliset ja taloudelliset syyt ja htv-vähennykset johtuvat ylikapasiteetista, merkittävästä muutoksesta tehtäväalueella, organisaation kerroksellisuuden järjestyttävistä, ryhmien tiivistämisestä ja merkittäväksi luokiteltavasta muutoksesta työajassa. Henkilöstökulusäästöjen lisäksi vuoden 2026 aikana listattiin myös muita kustannussäästöjä mahdollistavia toimenpiteitä. Yhteistoimintaneuvotteluiden mukaiset henkilöstösäästöarviot, jotka kohdistuvat vuodelle 2026 ovat mukana yhtenä kokonaisuutena sekä sivistyslautakunnan että teknisen lautakunnan talousarviossa. Vuoden 2027-2028 osalta kyseiset vaikutusarviot ovat mukana yhtenä kokonaisuutena kuntatasoisesti.

Taivassalon kunnalla ei itsellään ole lähivuosina suunnitelmissa valtavaa suuria investointeja, ellei sote-kiinteistöihin ole tarpeellista tehdä investointeja. Kuntakonsernin osalta sen sijaan on tulossa jätevedenpuhdistamoinvestointi, joka tulee lisäämään kuntakonsernin investointimäärää sekä lainamäärän kasvua taloussuunnittelukaudella. Talousarviossa 2026 esitetään maltillista investointisuunnitelmaa. Investointien määrä talousarviossa on 0,5 miljoonaa euroa. Kunnan lainamääräarvio vuoden 2026 lopussa on 4,8 miljoonaa euroa (2 790 euroa/asukas).

Kunnalta ja kuntakonsernilta edellytetään kokonaisuudessaan tarkkaa toiminnan ja talouden tarkastelua ja ajantasaista reagoitua koko taloussuunnitelmakauden ajan. Merkityksellinen muutos palvelutuotannossa on valmisteltu vuoden 2025, jonka seurauksen kunnan talous- ja palkkahallintopalveluiden tuottaminen siirtyy nykyiseltä valtakunnalliselta palveluntuottajalta lähikuntien yhdessä perustaman in house -yhtiön tuottamaksi.

Taivassalo on sijainniltaan, turvallisuudeltaan ja laadukkaita palveluiltaan lapsiperheille houkutteleva asuinkunta, minkä vuoksi teemme toimenpiteitä asunto- ja tonttitarjonnan parantamiseksi, jotta muuttohalukkaita ihmisille olisi tarjolla asumisen mahdollisuuksia. Kunnassa on tarkoitus käynnistää kaavoitusta kunnanhallituksessa tehtävän linjauspäätöksen pohjalta.

Kunnan strategiset arvot hyväksyttiin vuoden 2022 lopulla. Kunnan strategisten arvojen lisäksi strategiakokonaisuuden valmiiksi saattamiseksi strategiatyötä jatkettiin syksyllä 2023. Strategiset painopisteet ja strategiset tavoitteet hyväksyttiin talousarvion 2024 hyväksymisen yhteydessä valtuustossa 11.12.2023 § 24. Vuosien 2025 ja edelleen vuoden 2026 talousarvioprosessin valmistelun yhteydessä kunnan johtoryhmässä kirkastettiin ja kehitettiin toiminnallisia tavoitteita ja niiden mittareita. Talousarviovuonna 2026 kuntaan valmistellaan uusi kuntastrategia.

Taivassalon kunnan talousarvio 2026 on laadittu valtuuston marraskuussa 2025 päättämien veroproosenttien mukaan kunnallisveroproosentin ollessa 6,9 prosenttia. Lautakunnat ovat huomioineet mahdollisen kustannustason nousun omissa suunnitelmissaan. Taloussuunnitelmavuosien 2027-2028 laskelma sisältää 0,6 %-yksikön veronkorotuksen tuloveroproosenttiin, ollen 7,5 prosenttia. Verotulot ja valtionosuudet on arvioitu Kuntaliiton laskelmien avulla.

Taivassalon kunnan vuoden 2026 talousarvio on -520 403 euroa alijäämäinen. Lautakuntakäsittelyiden jälkeen vuoden 2026 alijäämä oli -803 948 euroa. Näin ollen valtuuston hyväksymässä talousarviossa alijäämää on pienennetty 283 545 euroa. Vuoden 2026 vuosikate

on plusmerkkinen, 2815 euroa. Vuosikate ei kata poistoja vuosina 2026-2027. Vuonna 2028 vuosikate kattaa poistot. Positiiviseen tulokseen pääseminen taloussuunnitelmakauden aikana edellyttää sopeutustoimia. Taloussuunnitelmavuosien laskennassa on huomioitu yhteistoimintaneuvotteluiden esityksen pohjalta laskettu arvio kustannusvaikutuksista, lisäksi talousarvio sisältää jo lähtökohtaisesti toimialojen tekemiä operatiivisia toiminnan kustannustehokkuutta parantavia toimenpiteitä.

Kuntalain 5 luvun 22 §:n mukaan *"Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista järjestämällä esim. mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun."* Taivassalon kunnan talousarviossa 2026 huomioidaan osallistuva budjetointi 10 000 euron investointimäärärahalla.

Merkittävimmät riskit, joita vuosien 2026-2028 talouden ennuste sisältää, ovat:

- jatkuva epävarmuus
- verotulojen ja valtionosuuksien kehitys
- työllisyystilanteen vaikutukset
- maailman tilanteen, kuten sotien vaikutus
- kustannusten sekä korkojen kehitys
- hyvinvointialueen palveluverkkoratkaisujen vaikutus
- valtion hallitusohjelman toimenpiteiden vaikutus kunnan toimintoihin ja talouteen
- tulevat investointitarpeet ja ja niiden vaikutus kunnan talouteen.

Muutokset organisaatiossa:

Taivassalon kunnan johdossa tapahtui vuonna 2025 seuraavat muutokset:

-vt. tekninen johtaja aloitti ma. virassa 1.6.2025

-rehtori-sivistystoimenjohtaja aloitti vakituisessa virassa 1.8.2025.

Valtuuston hyväksymässä talousarviossa lautakuntavaiheen jälkeiset muutokset (arviot) esitetään kunkin lautakunnan kohdalla käyttötalouden taulukossa.

Sivistyslautakunta/sivistyspalvelut:

Henkilöstökulujen vähennysarvio	137 546 euroa
Muut kulut (kohdistus käyttösuun.)	7 000 euroa
Yhteensä	144 546 euroa

Tekninen lautakunta/tekniset palvelut:

Henkilöstökulujen vähennysarvio	123 000 euroa
Muut kulut (kohdistus käyttösuun.)	16 000 euroa
Yhteensä	139 000 euroa

Yhteensä 283 546 euroa

Konsernihallinnon säästöt koostuvat maanmyyntitulosta (+40 000) ja sopimustarkastelusäästöstä (+10 000 euroa). Lisäksi vuoden 2025 lopussa tehtävän ylimääräisen lainanlyhennyksen vaikutus korkokuluihin on noin 40 000 euroa.

2.2.2. Strategia

Strategian arvot

Valtuusto hyväksyi Taivassalon kunnan strategian arvot kokouksessaan 14.11.2022 § 26.

Visio: Vain taivas Rajana

Arvot:

- **Kauneus: Taivassalo on kaunis, viehättävä ja pittoreski. Me satsaamme ympäristön viihtyvyyteen. Kauniit ajatukset, kaunis puhe ja kaunis käytös.**
- **Onnellisuus: Taivassalooa tituleerataan onnellisten saareksi. Täällä on onnellista asua ja elää ja yrittää. Pidämme huolta ihmisistä, itsestämme ja toisistamme sekä luonnosta. Positiivisuus tuo onnellisuutta.**
- **Yhdessä: Yhdessä tekeminen ja yhteisöllisyys on tärkeää. Kaikilla on vastuu niin kehittämisestä, ideoista, kestävästä toiminnasta ja Taivassalon positiivisesta viestimisestä sekä viihtyvyydestä. Teemme yhteistyötä moneen eri suuntaan.**

Strategiset painopisteet ja strategiset tavoitteet

Kunnan strategisten arvojen lisäksi strategiakokonaisuuden valmiiksi saattamiseksi strategiatyötä jatkettiin syksyllä 2023. Strategian strategiset painopisteet ja strategiset tavoitteet hyväksyttiin talousarvion 2024 hyväksymisen yhteydessä valtuustossa 11.12.2023 § 24.

Syksyllä 2024, vuoden 2025 talousarvioprosessin valmistelun yhteydessä, kunnan johtoryhmässä kirkastettiin ja täsmennettiin toiminnallisia tavoitteita ja niiden mittareita. Mittareita on vuoden 2026 talousarvioon kehitetty ja kehitetään edelleen. Uuden kuntastrategian tekeminen aloitetaan keväällä 2026. Uuden strategian laatimisen yhteydessä on tarkoituksenmukaista kehittää myös toiminnallisten tavoitteiden mittareita nykyistä konkreettisemmiksi ja toimintaa realistisesti kuvaaviksi ja ohjaaviksi. Positiivisen ja oikeudenmukaisen toimintakulttuurin jalkauttamista jatketaan edelleen myös talousarviovuonna 2026. Toimialajohtajien tulee korostaa ja toteuttaa oikeudenmukaisuuden periaatetta. Koko kunnan henkilöstön ja luottamushenkilöiden toivotaan arvostavan kunnan arvoja ja toteuttavan arvojen mukaista käyttäytymistä.

Taivassalon kunnan tämänhetkiset strategiset painopisteet ja strategiset tavoitteet pohjautuvat Taivassalon arvoihin. Arvot näkyvät painopisteiden yhteydessä sekä ohjaavat strategisia tavoitteita. Toiminnalliset tavoitteet ovat operatiivisia tavoitteita, joita viranhaltijat ja työntekijät toteuttavat valtuuston hyväksymän talousarvion linjausten pohjalta operatiivisessa työssään.

Kuntastrategia ja sen toteuttamistoimenpiteet tarkistetaan valtuustokausittain tai tarvittaessa. Strategia on voimassa, kunnes päivitys hyväksytään valtuustossa. Uuden kuntastrategian valmistelu aloitetaan keväällä 2026.

Elinvoimainen ja vetovoimainen kunta

Strateginen painopiste	Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite	Mittari
Yhdessä: Elinvoimainen ja vetovoimainen kunta	Yritysten toimintaedellytysten edistäminen ja yritysysteistyön kehittäminen*	Yritystapaamisten järjestäminen ja keskusteluyhteyden ylläpitäminen	Yrityskäynnit min. 3 kevätkaudella, 3 syyskautella Elinvoima-/yritystilaisuus min. 1 kpl/kausi
		Elinvoimaohjelman toimenpiteiden toteuttaminen	Toteutunut K/E
	Maltillinen asukasmäärän kasvu	Laadukkaat ja hyvämaineiset peruspalvelut Asuntotarjonnan lisäämisen edistäminen, kaavoitusmahdollisuuksien kartoittaminen, kaavoituksen käynnistäminen erikseen täsmennettävien alueiden osalta.	Asukasmäärän kehitys Kaavoituskatsaus K/E Kaavoitustoimenpiteiden käynnistäminen ja toteuttaminen K/E
	Kunnan tunnettuuden lisääminen	Panostetaan kunnan markkinointiin ja viestintään kohderyhmäkohtaisesti. Viestintäsuunnitelman valmistelu	Aktiivinen viestintä K/E Toteutunut K/E
	Kunnan vetovoimatekijöiden vahvistaminen	Yhteistyön lisääminen ja ylläpitäminen kunnan vetovoimatekijöiden kehittämiseksi	Toteutunut K/E -kumppanuus- sopimukset X kpl -elinvoimaohjelman toimenpiteiden toteuttaminen

Tasapainoinen ja kehittämisen mahdollistava talous

Strateginen painopiste	Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite	Mittari
Yhdessä, Onnellisuus: Tasapainoinen ja kehittämisen mahdollistava talous	Talouden tasapaino	Toiminnan ja talouden ajantasainen seuranta ja analysointi toimialoilla	Säännöllinen raportointi toimielimissä K/E
		Investointien toteutus, seuranta ja raportointi vastuutoimialalla	Puolisvuotisraportointi toimielimissä K/E
		Kuntatasoisten mittareiden seuraaminen vuosittain, raportointi tilinpäätöksessä	Kunta: Vuositulo Vuosikate/Poistot, % Kertynyt yli-/alijäämä Kertynyt yli-/alijäämä eur/asukas Lainamäärä Lainamäärä eur/asukas Konserni: Vuosikate/Poistot % Kertynyt yli-/alijäämä Kertynyt yli-/alijäämä eur/asukas Lainat ja vuokravastuut Lainat ja vuokravastuut/ eur/asukas Laskennallinen lainanhoitokate
	Toiminnan ja talouden yhteyden huomiointi palvelutuotannossa	Palvelutuotannon tehostaminen ja vaihtoehtoisten toimintatapojen etsiminen Resurssien mahdollistaman laatutason ylläpitäminen Palvelujen tuottaminen ja järjestäminen annetuilla resursseilla	Talousarviossa määritettyjen toimintojen toteuttaminen talousarviomäärärahoilla Toiminnan tuottojen ja kulujen netto +/- 5 % hyväksytystä talousarviosta.

Asukkaiden ja kunnan henkilöstön hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen

Strateginen painopiste	Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite	Mittari
Onnellisuus, Yhdessä: Aukkaiden ja kunnan henkilöstön hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen	Kuntalaisten osallistaminen kunnan kehittämiseen	Osallistava budjetointi	Määräraha 10 000 eur
	Kausiasukkaiden ja monipaikkaisten ihmisten osallistaminen kunnan kehittämiseen	Yhdistysillat	Yhdistysilta 1kpl/kausi
		Silakrysa 2026	Toteutunut K/E
	Kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen mahdollistavat toimenpiteet	Liikuntaan ja ulkoiluun houkuttelevien toimintojen kehittäminen ja omaehtoiseen liikuntaan kannustaminen	Osallistujamäärä Liikuntahallin käyttöaste (varatut vuorot / varattavat vuorot, %, tavoitetaso 75 %)
		Terveellisen ravitsemuksen tukeminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa	Kansallinen kouluruokasuositus käytössä K/E
		Hyte-kertoimen parantuminen ja hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteiden näkyminen kunnan toiminnassa.	HYTE-kerroin X
	Henkilöstön jaksamista tukeva kannustava ja osallistava kulttuuri	Työhyvinvointitapahtumat	Toteutunut K/E Tyhy-raham puitteissa, 50 €/hlö
	Henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen	Henkilöstöpalaverit toimialoilla	Toteutunut K/E n. 3-6 kpl/kausi
	Henkilöstön ja esimiestyön ohjaus ja tukeminen	Kehityskeskustelut	Toteutunut K/E
	Henkilöstön osaamisen kehittämisen mahdollistaminen	Henkilöstöraportin ja koulutussuunnitelman toteuttaminen	Toteutunut K/E
		Henkilöstön koulutusportaalin käyttöön kannustaminen	Koulutusportaali käytössä K/E

*Kehityskeskustelun tulee käydä vuosittain esihenkilön vetämänä. Kuntatasoisista toimista ei ole tämän lisäksi erillistä mainintaa enää toimialojen taulukoissa.

Kauniit ja houkuttelevat asuin- ja elinympäristöt

Strateginen painopiste	Strateginen tavoite	Toiminnallinen tavoite	Mittari
Kauneus: Kauniit ja houkuttelevat asuin- ja elinympäristöt	Viihtyisä ja hyvin hoidettu ympäristö kunnan käyntikorttina	Asuinalueiden ympäristöhoidon hyvän tason ylläpitäminen	Kuntalaiskysely 1kpl/v.
		Kaavoitettujen alueiden ja myytävien tonttien ympäristön houkuttelevuuden, viihtyisyyden ja toiminnallisuuden kehittäminen	Tehdyt toimenpiteet (investointimäärärahojen puitteissa)
	Ympäristön, ilmaston ja Saaristomeren tilan huomioiminen	Saaristomeren suojelullisiin/hoidollisiin toimiin osallistuminen resurssien puitteissa	Toteutunut K/E
		Metsänhoitosuunnitelman päivitys	Toteutunut K/E
		Ilmastosuunnitelman tekeminen	Toteutunut K/E
	Kestävän kehityksen periaatteiden toteutumisen edistäminen	Toteutetaan kierrätystä mahdollisuuksien mukaan ja lisätään kierrätystietoisuutta	Toteutunut K/E

*Edellyttävät toteutuakseen käyttötalouden ja investointimäärärahojen hyväksymistä kyseisiä suunnitelmia varten. Taulukko päivitetään hyväksytyn tilanteen mukaiseksi.

2.2.3. Elinvoima

Elinvoiman käsite ymmärretään nykyään WSP:n elinvoimakyselyn mukaan ”elinkeinotoiminnan ja saavutettavuuden edistämisen lisäksi investointeina, muuttovirtoina, vierailijamäärinä, elinympäristön ja palvelukokemuksen laatuina sekä kulttuurisiin aktiviteetteihin kytkeytyvänä kysymyksenä, jotka ovat alueille elintärkeitä.”

WSP:n vuosittaisessa elinvoimakyselyssä mitataan tulevaisuusvalmiuden vahvistamisen tärkeitä tekijöitä kolmen pääteeman kautta:

- Inhimillinen pääoma: väestö, osaaminen, haavoittuvuus
- Tuottavuuden ja talouden tekijät: työllisyys, työvoima, ansiotaso, yritykset ja kuntatalous
- Vihreä rakennemuutos: kasvihuonekaasupäästöjen väheneminen, investoinnit, vastuullinen resurssien käyttö ja kuluttaminen.

Vuosittain kärkipaikkoja kyselyssä pitävät isot tai isohkot kaupungit sekä viime vuosina myös jotkin kaupungit, joiden panostukset niin henkilöresursoinnin kuin euromääraisten osalta ovat olleet toiminnallisuuksiin nähden mittavia. Lisäksi menestyjiä ovat pohjoiset matkailukunnat, joiden kasvua tukee myös geopolitiikka.

Taivassalon elinvoimaisuuden parantamiseksi ja vetovoiman lisäämiseksi elinvoimanäkökulmaa on nostettu ja nostetaan vuonna 2026 esille strategiatyössä, strategian painopisteissä sekä varsinaisessa toiminnassa. Uskomme siihen, että myös pienet kunnat voivat viranhaltijoiden, luottamushenkilöiden ja yrittäjien kanssa tehdä yhteistyössä oikein toimien merkittävääkin elinvoimatyötä. Taloussuunnitelmakaudella yritysten toimintaedellytyksiä pyritään edistämään. Lisäksi edelleen kehitetään yritysyritysyhteistyötä, tavataan yrittäjiä ja käydään aktiivista vuoropuhelua.

Vuoden 2026 aikana valmistellaan kunnan elinvoimaohjelma. Kunnan elinvoimaa ja vetovoimaa pyritään lisäämään myös kunnan tunnettuuden lisäämisellä eri viestinnän keinoin.

2.2.4. Väestö

Taivassalon kunnan väkiluku on vuoden 2025 ollut hienoisessa kasvussa. Väkiluku on kasvanut vuoden 2024 lopusta 13 asukkaalla. Syyskuun 2025 ennakkotiedon mukaan väkiluku oli 1705 asukasta. Vuoden 2024 lopussa Taivassalossa oli 1692 asukasta.

Kunnan asukkaista oli syyskuun 2025 väkiluvun ennakkotiedon mukaan alle 15-vuotiaita 203 asukasta (noin 11,9 prosenttia), 15-64-vuotiaita 866 asukasta (50,8 prosenttia) ja yli 64-vuotiaita 636 asukasta (37,7 prosenttia).

Kunnan väkiluvun arvioidaan kasvavan taloussuunnitelmakaudella maltillisesti. Kunnan vetovoiman lisäämiseen kohdistuvien toimenpiteiden myötä asukasluvun on mahdollista kasvaa vielä ennustettuakin enemmän.

Kunnan vetovoimaan, elinvoimaan ja pitovoimaan on tarkoituksenmukaista tehdä suunnitelmakaudella panostuksia. Kunnan erinomaisesta ja laadukkaasta palvelutarjonnasta, kauniista luonnosta sekä Uudenkaupungin ja Turun suunnan työmahdollisuuksien läheisyydestä viestitään eri tavoin.

Asukasluvun kasvun ja asukkaiden viihtymisen kannalta on tärkeää panostaa myös olemassa olevan tonttitarjonnan ympäristöjen viihtyisyyteen ja tonttien markkinointiin. Kunnalla on tällä hetkellä tonttivarannossaan 11 omakotitonttia, kolme vapaa-ajantonttia ja kaksi kaavoitettua rivitalotonttia. Vuoden 2026 aikana on tarkoitus kartoittaa uusia kaavoitettavia alueita asunto-, vapaa-ajanasunto- sekä yritystonttien osalta.

2.2.5. Työttömyys

Syyskuussa 2025 Taivassalossa oli 76 työtöntä työnhakijaa, eli saman verran kuin vuosi sitten samaan aikaan. Taivassalon työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli syyskuussa 2025 10,9 prosenttia. Varsinais-Suomen kuntien keskimääräinen työttömyysprosentti oli syyskuussa 2025 10,9 prosenttia ja koko maassa 11,4 prosenttia.

2.2.6. Henkilöstömäärä 2023-2026

Henkilöstömäärä 2023-2026	TP2023	TP2024	TA2025	TA2026LTK	TA2026
Konsernipalvelut					
vakituiset	2	3	3	3	3
määräaikaiset	0	0	0	0	0
Konsernipalvelut yhteensä	2	3	3	3	3
Sivistyspalvelut					
vakituiset	38	43	44	43	40
määräaikaiset	16	12	9	12	12
Sivistyspalvelut yhteensä	54	55	53	55	52*
Tekniset palvelut					
vakituiset	20	21	22	19	16
määräaikaiset	2	1	0	2	2
Tekniset palvelut yhteensä	22	22	22	21	18*
Koko kunta					
vakituiset	60	67	69	65	59
määräaikaiset	18	13	9	14	14
Taivassalon kunta yhteensä	78	80	78	79	73

*Henkilöstömäärästä on vähennetty yhteistoimintaneuvotteluiden tuloksena esitettävän arvioidun vähennystarpeen mukainen henkilömäärä kuusi henkilöä, joista kolme sivistyspalveluista ja kolme teknisistä palveluista. Lisäksi kaksi henkilöä esitetään osa-aikaistettavaksi.

2.2.7. Talousarvion keskeiset tunnusluvut

Tunnusluvut	TP2024	TA2025	TA2026	muutos% TA2026 vrt. TA2025
asukasluku*	1 695	1 710	1 710	0,0
henkilöstömäärä**	67	69	59	-14,5
toimintatuotot, €	1 434 979	1 096 971	1 312 070	19,6
toimintamenot, €	-6 543 891	-6 729 084	-6 900 945	2,6
toimintakate, €	-5 108 912	-5 632 113	-5 588 875	-0,8
verotulot, €	3 952 796	4 044 976	4 122 242	1,9
valtionosuudet, €	1 633 683	1 851 706	1 655 948	-10,6
vuosikate, €	320 263	38 669	2 815	-92,7
tilikauden ylijäämä/alijäämä, €	-251 370	-513 331	-520 403	1,4
investoinnit, netto €	716 587	793 600	457 000	-42,4
lainamäärä 31.12. €***	6 454 425	5 062 691	4 770 957	-5,8
lainaa yht. €/asukas	3 808	2 961	2 790	-5,8

* TP2024 vahvistettu asukasluku, ** Vakituinen henkilöstö, *** Lainamäärä TAM2025

Vuoden 2026 talousarviossa koko kunnan tuottojen volyymi ilman rahoitustuottoja on 7 090 260 euroa. Verotulot ovat 4 122 242 euroa ja valtionosuudet ovat 1 655 948 euroa. Toimintatuottojen osuus on 1 312 070 euroa.

Toimintakulut ovat kokonaisuudessaan 6 900 545 euroa. Toimielimittäin toimintakulut jakaantuvat seuraavasti: kunnanhallitus 1 491 812 euroa, sivistyslautakunta 3 246 020 euroa ja tekninen lautakunta 2 163 112 euroa. Toimintakuluista suurin kuluerä on henkilöstökulut, jotka ovat yhteensä 3 818 871 euroa. Toiseksi suurin kuluerä on palvelujen ostot, joiden määrä on 1 991 219 euroa.

Vuoden 2026 talousarvion tulos on -520 403 euroa alijäämäinen. Investointien määrä on 457 000 euroa. Lainamääräarvio vuoden 2026 lopussa on 4 770 957 euroa, 2 790 euroa/asukas.

3. Riskienhallinta

Kuntalain 14 §:ssä säädetään valtuuston tehtävistä. Valtuusto päättää muun muassa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallituksen tulee puolestaan huolehtia kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Valtuuston päätöstä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista tulee noudattaa myös kunnan tytäryhteisöissä. Tytäryhteisön hallitus vastaa yhteisön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä ja sen tuloksellisuuden valvonnasta.

Hallintosäännön mukaan lautakunnat vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoivat kunnanhallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Kunnanjohtaja sekä toimialojen johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta toimialallaan, ohjeistavat alaisiaan palvelualueita sekä raportoivat kunnanhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Esihenkilöt vastaavat vastuullaan olevien palvelualueiden riskien tunnistamisesta, arvioinnista, riskienhallinnan toimenpiteiden toteutuksesta ja toimivuudesta sekä raportoivat kunnanhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta.

Sisäistä valvontaa suoritetaan erilaisten raportointikäytäntöjen ja työprosessien kautta sekä päivittäisten työtehtävien ja johtamiskäytäntöjen osana. Kunnan johtavat viranhaltijat seuraavat osaltaan vastuualueidensa määrärahojen käyttöä, erilaisten rakentamis- ja muiden suunnitelmien laadintaa ja päätösten toimeenpanoa. Kunnanhallitus ja lautakunnat seuraavat toiminnan ja talouden tilannetta sekä vastuualueensa investointien toteutumista ja valmiusastetta säännöllisesti. Investointien toteutumisen tilanteesta raportoidaan hallitukselle neljännesvuosittain. Kunnan talouden toteutumisen neljännesvuosiraportti saatetaan valtuustolle tiedoksi.

Kuntakonserniin kuuluu kuntayhtymien lisäksi kaksi kunnan määräysvallassa olevaa osakeyhtiötä, joille on annettu konserniohje. Yhtiöiden sisäinen valvonta ja riskienhallinta tulee järjestää noudattaen hallintosäännön ja konserniohjeen määrittelyjä.

Kokonaisvaltainen riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa, jonka tavoitteena on varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen. Riskienhallinta kytketään organisaation strategiaan, toiminnallisiin ja taloudellisiin tavoitteisiin. Riskienhallinnan avulla tunnistetaan kunnan toimintaan mahdollisesti vaikuttavat tapahtumat ja saatetaan tapahtumien riskit organisaation hyväksymälle tasolle. Riskienhallinnan tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta, parantaa raportoinnin luotettavuutta, varmentaa lakien ja ohjeiden noudattamista sekä turvata voimavarojen kohdentamista.

Riskit jaotellaan neljään ryhmään:

- strategiset riskit
- taloudelliset riskit
- toiminnalliset riskit
- vahinkoriskit

Strategiset riskit uhkaavat kunnan tavoitteiden ja strategian toteuttamista vaarantaen toiminnan edellytykset ja vision toteutumisen. Strategiset riskit liittyvät keskeisesti strategian toteuttamisen mahdollisuuksiin ja etenkin ulkoisen toimintaympäristön muutoksiin.

Taloudelliset riskit liittyvät sisäisiin tai ulkoisiin taloudellisiin tekijöihin, sijoituksiin, rahoitukseen sekä rahoitusmarkkinoihin.

Toiminnalliset riskit liittyvät palvelujen jatkuvuuteen ja riippuvuuksiin, henkilöstön toimintaan ja osaamiseen, organisaation sisäisiin prosesseihin sekä asiakasprosesseihin, palvelun epäonnistumiseen, tietojärjestelmiin, sopimuksiin sekä myös väärinkäytöksiin ja muuhun lainvastaiseen toimintaan.

Vahinkoriskit ovat usein seurausta odottamattomista ja äkillisistä, monesti vakuuttamiskelpoisista, tapahtumista, joista voi seurata onnettomuus, rikkoontuminen tai vahingonkorvausvelvollisuus.

3.1. Strategiset riskit

Riski ja sen merkittävyys	Hallintakeinot
Kunnan ja asumisen vetovoiman riittävyys Merkittävyys: suuri	Riskinä on kunnan hidas tai negatiivinen väestönkasvu. Syntyvyys laskee ja kuolleisuus nousee, eli syntyneiden enemmitys pienenee. Kunta kärsii muuttotappiosta. Hallintakeinoina ovat muun muassa kunnan vetovoimaisuuden lisääminen, kunnan imagon vahvistaminen, perheystävällisten palveluiden kehittäminen ja markkinoiminen, asumisen ja elämisen ratkaisujen monimuotoisuus, työpaikkojen luominen sekä hyvät ja monipuoliset palvelut. Tietoisella elinvoiman, vetovoiman ja pitovoiman vahvistamiseen tähtäävällä työllä, uusilla kehitysideoilla ja niiden toteuttamisella, aktiivisella ja positiivisella markkinoinnilla ja viestinnällä on mahdollisuus lisätä kunnan ja asumisen vetovoimaa sekä sitä kautta hallita kyseistä strategista riskiä.
Kuntalaisten odotuksiin vastaaminen, tavoitteiden toteutuminen strategisten arvojen ja tavoitteiden mukaisesti resurssien mahdollistamissa rajoissa Merkittävyys: kohtalainen	Riskinä on, että kuntalaisten odotukset kunnan toimintaa ja palveluita kohtaan ovat ristiriidassa kunnan resurssien mahdollistaman toiminnan ja palveluiden kanssa. Kunnan kaikkien edustajien, sekä kunnan työntekijöiden että luottamushenkilöiden, on pystyttävä lunastamaan tehdyt lupaukset. Puheiden, toiminnan, käyttäytymisen ja viestinnän tulee noudattaa kunnan arvojen mukaista toimintamallia sekä noudattaa pyrkimystä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Kaunis käytös, yhteistyö ja kunnan kehittäminen ovat toiminnan kannalta erittäin merkityksellisiä ja niiden avulla saamme vietyä toiminnan kulttuurimuutosta eteenpäin. Tämä edellyttää hyvää johtamista, riittäviä ja oikein kohdistettuja resursseja sekä muutoksen määrätietoista läpivientiä. Myös tavoitteiden ja resurssien on oltava tasapainossa. On huolehdittava, että kaikki positiiviset asiat tulevat viestittyä. Jokaisen tulee tiedostaa oma mainelähettilään roolinsa – olemme sitä kaikki omissa verkostoissamme.

3.2. Toiminnalliset riskit

Riski ja sen merkittävyys	Hallintakeinot
Kyberturvallisuushkien kasvaminen, jatkuvuudenhallinta ja tietoliikennehäiriöt Merkittävyys: suuri	Riskien hallitsemiseksi on vahvistettu osaamista sekä vastuutettu tehtäviä tietoturvaan ja kyberturvallisuuteen liittyen, jatkuvuudenhallinnan edellytyksistä huolehtimiseen ja varautumiseen. Kunnan sopimuksissa kiinnitetään huomiota jatkuvuuden hallintakeinoihin.
Hajanainen kehittäminen ja toimintatavat ottaen huomioon rajalliset resurssit Merkittävyys: kohtalainen	Kehittämisen toimintamallien uudistaminen ja käyttöönotto. Toimintatapojen uudistaminen. Tavoitteiden ja tekemisen priorisointi. Kehittämistä voidaan tehdä resurssien rajoissa.
Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja uudistumiskyky, työhyvinvointi ja jaksaminen Merkittävyys: suuri	Uudistumiskyvyn ja tavoitteiden saavuttaminen, hyvä johtaminen ja henkilöstön osaamisesta huolehtiminen. Muutostilanteissa osallisuuden ja yhteisöllisyyden varmistaminen ja yhteiskehittäminen. Esimiesten ja henkilöstön kouluttaminen. Yhteisöllinen työskentely ja hyvä viestintä mahdollistaa ennakointia ja muutokseen varautumista. Riittävä resursointi ja resurssien oikein kohdistaminen. Esihenkilöiden rooli on merkittävä vastuualueensa resursoinnin arvioimisessa ja palveluiden laadukkaan ja kustannustehokkaan toiminnan toteuttamisessa.
Avainhenkilöriskit Merkittävyys: suuri	Jossain toiminnan jatkuvuuden kannalta merkittävässä hallinnollisissa palveluissa on minimimitoitus henkilöstössä ja tietyissä avaintoiminnoissa ei ole varahenkilöä. Varautumisen ja riskienhallinnan varmistamiseksi hallinnollisten prosessien sekä henkilöstön hyvinvoinnin ja henkilöstön jaksamisen sekä esimiesten riittävän tuen varmistamiseen tulee varata riittävästi resursseja. Kyseisen riskin hallinta edellyttää tietyissä toiminnoissa lisäresursointia tai joidenkin tehtävien tekemättä jättämistä.

3.3. Taloudelliset riskit

Riski ja sen merkittävyys	Hallintakeinot
Velkataakka ja investoinnit Merkittävyys: suuri	Taivassalon kunta pyrkii investoimaan maltillisesti suunnitelmakaudella. Konsernin osalta tarvittavat mahdolliset investoinnit lisäävät velkataakkaa ja täten vaikuttavat kunnan ja kuntakonsernin taloudelliseen tilanteeseen. Rakentamishankkeiden priorisointi ja aikataulutukset sekä vaihtoehtoiset toteutus- ja rahoitustavat tarkastellaan tapauskohtaisesti. Infrahankkeiden osalta tehdään priorisointeja siten, että asumisen mahdollisuuksien lisääminen lähivuosina sekä jo olemassa olevien kaavoitettujen alueiden houkuttelevuutta on mahdollista lisätä tulevana talousarviovuonna.
Verorahoituksen muutokset Merkittävyys: suuri	Kunnan taloudellisen toimintaympäristön riskit liittyvät keskeisesti verorahoituksen muutoksiin sekä edelleen käynnissä olevaan koko kuntakenttään vaikuttavaan rahoitusjärjestelmäuudistukseen. Suurin osa kunnan tulopohjasta perustuu verotuloihin ja valtionosuuksiin. Hallintakeinoina ovat osaltaan kunnan vetovoimasta, pitovoimasta, väestönkasvusta ja yritysten toimintaedellytyksistä huolehtiminen.
Maailman tämänhetkinen epävarmuus ja sodat Merkittävyys: suuri	Maailman tämänhetkinen epävarmuus vaikuttaa monella tapaa, esimerkiksi hintatason nousuun, työllisyystilanteeseen ja verotuloihin. Ajantasainen tiedon hankinta ja äkillisiin muutoksiin varautuminen ovat avainasemassa.

3.4. Vahinkoriskit

Riski ja sen merkittävyys	Hallintakeinot
Tietosuojavelvoitteiden täyttäminen Merkittävyys: suuri	Yksi EU:n GDPR:n keskeisimmistä periaatteista on rekisterinpitäjän osoitusvelvollisuus, jonka mukaan rekisterinpitäjän (kunta) on pyrittävä aktiivisesti todentamaan, että se noudattaa toiminnassaan tietosuojasääntelyä. Tarvittavia teknisiä ja organisatorisia toimenpiteitä ovat muun muassa tietosuojavaikutusten arvioinnit, rekisteröityjen oikeuksien toteuttaminen, tietosuojatyön dokumentoiminen, sopimushallinta, henkilöstön kouluttaminen ja ohjeistaminen, henkilötietojen käsittelyprosesseihin kohdistuvien riskien arvioiminen, sekä henkilötietojen tietoturvaloukkauksiin varautuminen. Riskin osoitusvelvollisuuden täyttämiseksi muodostavat muun muassa tietosuojatyön liian vähäinen resursointi, puutteet henkilöstön osaamisessa ja ohjeistuksissa, epäselvyydet henkilötietojen käsittelyyn liittyvissä toimintamalleissa, prosesseissa ja vastuissa, sekä puutteet hankintoihin kohdistuvien tietosuojanäkökohtien huomioimisessa. Näihin pyritään osaltaan vastaamaan resursseja oikein kohdistamalla sekä vastuuta jakamalla.

4. Talousarvion sitovuus

4.1. Kuntalain säännökset talousarviosta ja taloussuunnitelmasta

Kuntien talousarviosta ja -suunnitelmasta säädetään kuntalaissa. Kuntalain 110 §:n mukaan *”valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.*

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Kuntarakennelaissa tarkoitetun uuden kunnan alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa kuntajaon muutoksen voimaantulosta. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.”

4.2. Talousarvion noudattaminen

4.2.1. Talousarvion sitovuus

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Toimielin on sidottu valtuuston talousarviossa hyväksytyihin toiminnallisiin ja taloudellisiin tavoitteisiin. Talousarvion yleisperustelut ovat informaatiota, eikä niitä ole tarkoitettu sitoviksi. Talousarviossa esitetyt perustelut, tunnusluvut ja tavoitteet ovat ohjeellisia. Ne tulee ottaa huomioon lautakuntien käyttösuunnitelmien valmistelussa.

Talousarvion sitovuus määräytyy lautakunnittain siten, että käyttötalousosan sitovia lukuja ovat lautakunnan ulkoiset kokonaistulot, ulkoiset kokonaismenot ja netto. Lautakunta voi suorittaa muutoksia vastuualueiden ja palveluiden välillä sekä tilien välillä. Tili- ja vastuuvapauden edellyttämä sitovuus muodostuu ulkoisesta toimintakatteesta (nettobudjetti).

Investointien osalta sitovuus on hanketasolla. Valtuusto hyväksyy vuoden 2026 talousarvion hyväksyessään vuoden 2026 investointihankkeiden aloituksen, eikä investoinneille tarvita erillistä lupaa täytäntöönpanoon muilta toimielimiltä.

Tuloslaskelman valtuustoon nähden sitovat määrärahat ja tuloarviot toimintakatteen jälkeisten erien osalta ovat verotulot, valtionosuudet sekä korkotuotot- ja kulut.

Rahoituslaskelman sitovat erät ovat lainakannan ja antolainauksen muutokset.

Talousarviossa esitetyt tuloslaskelmat, rahoituslaskelmat ja tunnusluvut eivät ole valtuustoon nähden sitovia.

4.2.2. Talousarvion täytäntöönpano

Hallintosäännön 63 §:n mukaan kunnanhallitus ja lautakunnat hyväksyvät talousarvioon perustuvan käyttösuunnitelmansa. Lisäksi todetaan, että valtuusto hyväksyy talousarvion yhteydessä erilliset talousarvion täytäntöönpano-ohjeet. Tilivelvollisista määrätään talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa.

Lautakunnat laativat hyväksytyn talousarvion perusteella käyttösuunnitelman palveluittain.

Erilliset täytäntöönpano-ohjeet esitetään luvussa 11.

Kunnanhallitus voi vuoden 2026 talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden lisäksi antaa toimialoille tarvittaessa toiminnan ja talouden seurantaan liittyviä tarkempia ja yksityiskohtaisempia menettelytapahjeita.

4.2.3. Toiminnan ja talouden seuranta

Toimielimet seuraavat talousarvion toteutumista vähintään neljännesvuosittain.

Talousarvion toteutumista seurataan toimielimissä. Talouden toteuma esitetään sekä toimintakatteen erien osalta että investointien toteutumisesta. Valtuustolle laaditaan kunnan talouden toteutuman raportti maaliskuun lopun, kesäkuun lopun sekä syyskuun lopun tilanteesta.

4.2.4. Talousarvion noudattaminen ja talousarvion muutokset

Talousarviota ja sen määräyksiä tulee noudattaa toiminnassa. Tilivelvolliset ovat vastuussa vastuualueidensa taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta. Vastuualueen toiminnassa tulee noudattaa hyväksyttyä talousarviota ja käyttösuunnitelmaa sekä niihin liittyviä tavoitteita.

Hallintosäännön 66 §:n mukaan talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa. Tilinpäätöksen allekirjoittamisen jälkeen valtuustolle ei voi enää tehdä talousarvion muutosehdotusta.

Toimintaa ja taloutta tulee sopeuttaa siten, että asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Mikäli on ilmeistä, ettei asetettuihin tavoitteisiin päästä, tulee asia saattaa toimielinkäsittelyyn siten, että valtuusto voi päättää talousarvioon sisältyvien määrärahojen ja tavoitteiden muutokset kyseisen talousarviovuoden aikana.

Valtuusto päättää toimielinten määrärahojen ja tavoitteiden muutoksista, kun organisaatiota muutetaan talousarviovuoden aikana. Valtuuston asettamien sitovien tavoitteiden muutoksista päättää valtuusto.

Kaikista esitettävistä talousarviomuutoksista tulee informoida kunnanjohtajaa hyvissä ajoin ennen muutoksen toimielinkäsittelyä.

4.3. Taivassalon kunnan tilivelvolliset

Kuntalain 125 §:n mukaan ”tilintarkastajan on annettava valtuustolle kultakin tilikaudelta kertomus, jossa esitetään tarkastuksen tulokset. Kertomuksessa on myös esitettävä, onko tilinpäätös hyväksyttävä ja voidaanko toimielimen jäsenelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle (tilivelvollinen) myöntää vastuuvapaus.”

Taivassalon kunnan tilivelvolliset vuoden 2026 alusta alkaen ovat:

- kunnanhallituksen jäsenet
- lautakuntien jäsenet
- kunnanjohtaja
- tekninen johtaja
- rehtori-sivistystoimenjohtaja

Vaikka tilivelvollisten luettelossa ei ole kaikista esihenkilöistä mainintaa, se ei poissulje esihenkilön vastuuta oman organisaation toiminnasta ja taloudesta.

4.4. Talousarviolainat ja lainanottovaltuus

Kunnan maksuvalmiutta seurataan säännöllisesti. Maksuvalmiuteen vaikuttaa tämänhetkiset valtakunnalliset ja maailmanlaajuiset epävarmuudet sekä käynnissä olevat muutokset muun muassa kuntien rahoitusmekanismiin liittyen. Tulojen suunnitellun toteutumisen sekä menojen tarkan seurannan lisäksi maksuvalmiuden kehitykseen vaikuttavat investointien käynnistymisen ajankohta, määrä ja investointien kustannustaso toteutuessaan.

Rahoituslaskelman mukaan, ilman kassavarannon huomioimista, lainanottovaltuuden määräksi muodostuu 745 919 euroa. Kunnan ei kuitenkaan lähtökohtaisesti tarvinne ottaa lainaa omaa toimintaansa varten vuoden 2026 aikana kohtuullisen vakaan kassatilanteen vuoksi.

Valtuusto asettaa talousarviossa tai erikseen tekemällään päätöksellä vuodelle 2026 rajat, joiden puitteissa lainanottovaltuuksia voidaan käyttää.

Talousarviossa esitetään seuraavaa lainanottoa koskevaa valtuutuspäätöstä:

- Kunnanhallituksella on oikeus ottaa lyhyttä tai pitkäaikaista lainaa siten, että nettolainanotto vuoden lopussa on 745 919 euroa.
- Kunnanhallituksella on oikeus ottaa tarvittaessa tilapäisluottoa maksuvalmiuden turvaamiseksi vuoden 2026 aikana 745 919 euron määrään asti.
- Otettavat lainat voivat olla vaihtuvakorkoisia tai kiinteäkorkoisia.

Tytäryhtiöiden tulee pyytää kunnanhallitukselta konserniohje lainojen takaamiseen liittyen ja uuden lainan ottamiseen liittyen. Tytäryhtiöt eivät saa ottaa ulkopuolista lainarahoitusta ilman kunnan lupaa. Tytäryhtiöt kilpailuttavat ja ottavat lainansa pääsääntöisesti itsenäisesti markkinoilta. Lainatarvetilanteessa ja ennen lainan kilpailuttamista, tytäryhtiön toimitusjohtajan tulee keskustella kunnanjohtajan kanssa. Mikäli kunta antaa tytäryhtiöille lainaa sisäisenä lainana, lainanottovaltuutta kasvatetaan vastaavalla määrällä.

5. Tavoitteet kuntakonsernin tytäryhteisöille

Tytäryhteisöjen toiminta ja talous tulee olla kytkettynä kunnan strategiaan tavoitteidensa avulla. Tytäryhteisöjen tulee terävöittää strategisia tavoitteitaan vuoden 2026 aikana valtuuston hyväksymien strategisten tavoitteiden pohjalta. Kunnan yksi strateginen tavoite on talouden tasapaino. Talousarvion tavoitteissa huomioidaan myös konsernin taloudellisia tunnuslukuja.

Tytäryhteisöille asetetaan tytäryhteisökohtaiset toiminnalliset tavoitteet. Kunnan edustajien tulee toimia tytäryhteisöjen päätöksentekoelementeissä valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa konserniohjeita. Tytäryhteisöjen toiminnasta raportoidaan tilinpäätöksessä, tarvittaessa toiminnan ja talouden katsauksissa sekä ajankohtaisten asioiden osalta erikseen ajankohtaiskatsauksissa.

Konserniohjausta suoritetaan konserniohjeiden lisäksi valitsemalla kunnan edustajat konserniyhtiöiden ja yhteisöjen hallintoon, antamalla ohjeet kunnan edustajille sekä seuraamalla yhtiöiden ja yhteisöjen raportointia.

Tytäryhteisöjen tulee pyrkiä ennalta estämään erilaisten riskien realisoituminen muun muassa toimivilla sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytännöillä.

Tytäryhtiöiden edellytetään välittävän yhtiökokouskutsut kunnan johdolle ja yhtiökokousedustajien edellytetään pyytävän konserniohje yhtiökokouksen päätöksiin liittyen. Yhtiöiden tulee lähettää yhtiökokouskutsut hyvissä ajoin kunnan kirjaamoon.

Tytäryhtiöiden tulee pyytää kunnanhallitukselta konserniohje lainojen takaamiseen liittyen, jo olemassa olevien lainojen ehtoihin liittyvissä kysymyksissä sekä uuden lainan ottamiseen liittyen. Tytäryhteisöt eivät saa ottaa ulkopuolista lainarahoitusta ilman kunnan lupaa. Tytäryhtiöt kilpailuttavat ja ottavat lainansa pääsääntöisesti itsenäisesti markkinoilta. Lainatarvetilanteessa ja ennen lainan kilpailuttamista, tytäryhtiön toimitusjohtajan tulee keskustella kunnanjohtajan kanssa. Tytäryhtiöiden tulee varmistaa kunnalta takaamispyynnöissä tai muissa vastaavissa valmistelua edellyttävissä asioissa valmisteluajataulu hyvissä ajoin. Mikäli kunta antaa tytäryhtiöille lainaa sisäisenä lainana, lainanottovaltuutta kasvatetaan vastaavalla määrällä.

Kunta omistaa Taivassalon Vesi Oy:n ja Taivassalon Vuokra-asunnot Oy:n sekä osan Kiinteistö Oy Taivassalon Virastotalosta.

Kunnan asettamat yleiset tavoitteet konserniyhtiöille

- Yhteistyö kunnan kanssa rahoitushuollossa, riskien hallinnassa sekä riskipolitiikassa ja hankintatoimessa siten, että noudatetaan samoja periaatteita kuin kunnassa.
- Aktiivinen raportointi kunnanhallitukselle pääsääntöisesti kaksi kertaa vuodessa kevätkaudella konserniyhtiön tilinpäätöksen valmistuttua ja syyskaudella konserniyhtiön talousarvion valmistuttua sekä kunnanhallituksen käsittelyä edellyttävien asioiden niin vaatiessa taikka erikseen ajankohtaista katsausta pyydetessä.
- Taloussuunnitelma- ja tilinpäätösasiakirjojen toimittaminen kunnalle määräajassa kunnanjohtajan määrittämään ajankohtaan mennessä.
- Yhtiön toiminnan kehittäminen.

Taivassalon Vuokra-asunnot Oy:n tavoitteet vuodelle 2026

TAVOITE:

Kunnan alueella on riittävä määrä tehokkaassa käytössä olevia kohtuuhintaisia ja laadukkaita asumispalveluja.

Tyhjiä asuntoja < 10 % asuntojen kokonaismäärästä

Mittarit:

Tyhjät asunnot (tilanne 11/2025 27 % asuntojen kokonaismäärästä)

Vuokrasaatavien määrä (tilanne 11/2025 8 % / vuokrakertymä)

Keskimääräinen vuokrataso (vuoden 2026 arvio 9,15 €/m²)

Periaatteet:

- Yhtiö huolehtii omaisuuden arvon säilymisestä
- Yhtiö tekee kunnossapitotoimenpiteitä ja korjauksia huomioiden takaisinmaksuajan.
- Kohtuuton korjausvelka -> purku tai myynti
- Yhtiö rahoittaa asuntokannan peruskorjaukset ilman kunnan lisäpanostusta kuitenkin siten, että vuokrataso pysyy mahdollisimman kilpailukykyisenä.
- Kokonaistaloudellisuus huomioidaan.
- Kiinteistöjen kuntokartoitukset tehdään erillisen elinkaarisuunnitelman mukaisesti.

Taivassalon Vesi Oy:n tavoitteet vuodelle 2026

TAVOITE:

Korkeatasoisten juomavesi- sekä jätevesipalveluiden tuottaminen toiminta-alueella asuville kuntalaisille ja siellä sijaitseville yrityksille

Taksojen tarkastelu vastaamaan kustannuskehitystä korjaustoimenpiteistä toiminnallisista tai muista muutoksista johtuen

Mittari:

Juomaveden hinta (vuonna 2026: 3,59 €/m³, jätevesi 4,36 €/m³)

Periaatteet:

- Jätevedenpuhdistamon lupamenettely, suunnittelu, rakentamisen aloittaminen vuonna 2026
- Päivitykset viranomaisohjeiden, terveydensuojelulain ja muiden määräysten mukaisesti
- Verkostoon peruskorjaustarpeen määrittely ja suunnittelu vuositasolla

Kiinteistö Oy:n Taivassalon Virastotalon tavoitteet vuodelle 2026

TAVOITE:

Kiinteistön arvon säilyttämistä ja toiminnallisuutta tukevat peruskorjaustoimenpiteet

Konserniyhtiöiden ei odoteta tuottavan osinkoa.

6. Talousarvion tulojen ja menojen muodostuminen

6.1. Tiivistelmä kunnan toimintakatteen kehityksestä

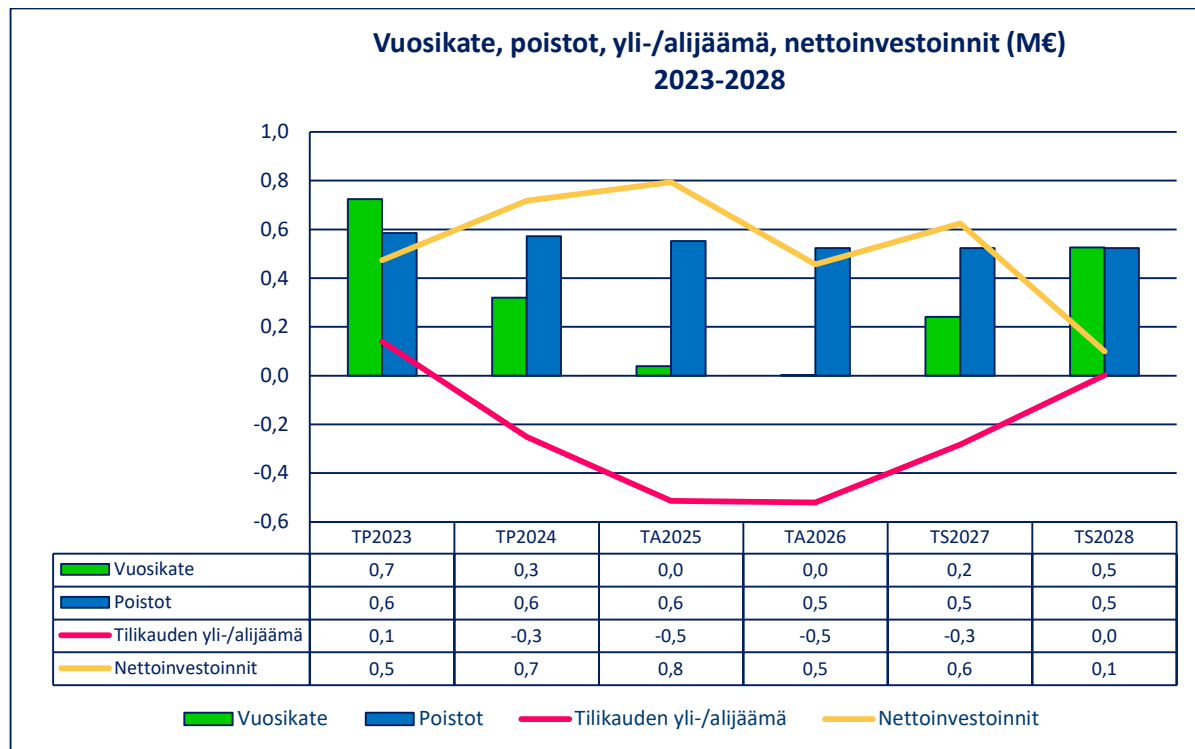
Budjettivertailu - Tiivis_ta						
Taivassalo						
Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	1 434 979	1 096 971	1 312 070	1 312 070	1 312 070	1 312 070
TOIMINTAKULUT	-6 543 891	-6 729 084	-7 184 490	-6 875 945	-6 875 945	-6 900 945
TOIMINTAKATE (Netto)	-5 108 912	-5 632 113	-5 872 420	-5 563 875	-5 563 875	-5 588 875

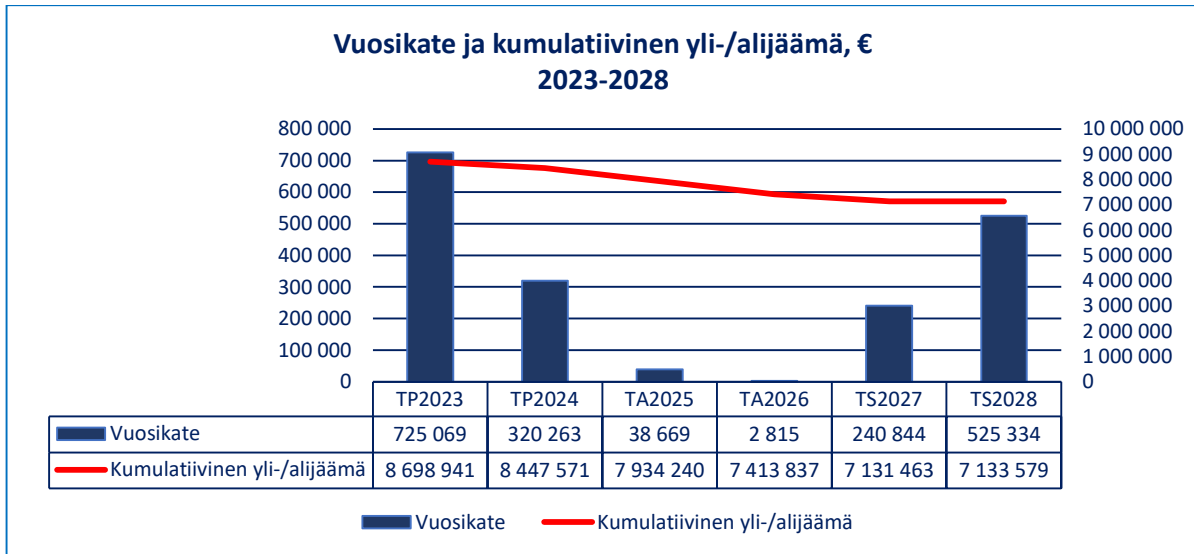
6.2. Talousarvion kokonaismenot ja niiden rahoitus

Talousarviossa esitetään erittely kunnan menoista sekä esitetään niiden rahoitus.

Lähtökohtaisesti voidaan todeta, että valtakunnallinen epävarmuus haastaa tulevana vuonna kustannus- ja kulumielessä myös Taivassalon kuntaa. Talousarviovuonna jo suunniteltujen ja myös tehtävien säästötoimien noudattaminen on ensiarvoisen tärkeää.

Vuosikate ei kata poistoja taloussuunnitelmakaudella ja positiiviseen tulokseen pääseminen taloussuunnitelmavuosina 2027 ja 2028 edellyttää tarkkaa kuluseurantaa ja sopeutustoimia.

6.2.1. Talousarvion menot

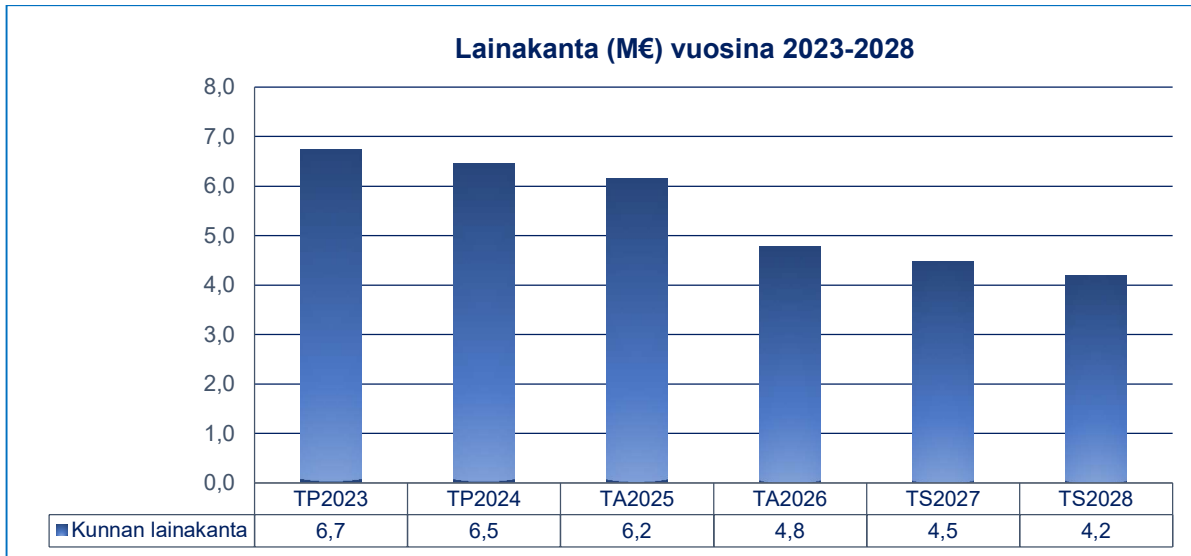
Talousarvion menot koostuvat käyttötalouden toimintamenoista, tuloslaskelmaosan rahoitusmenoista, investointiosan investointimenoista ja lainakannan muutoksesta. Korkokulujen hallinta on osa kustannusten hillintää ja talouskuria.

Menot, €	TP2024	TA2025	TA2026	Muutos €	Osuus %
Toimintamenot	-6 543 891	-6 729 084	-6 900 945	171 861	87,9
Rahoitusmenot	-256 531	-241 000	-201 000	- 40 000	2,6
Investointimenot	-716 587	-793 600	-457 000	- 336 600	5,8
Lainojen lisäys				-	-
Lainojen lyhennykset	-291 734	-291 734	-291 734	-	3,7
Menot yhteensä	-7 808 743	-8 055 418	-7 850 679	- 204 739	100

6.2.2. Menojen rahoitus

Menot rahoitetaan yleensä toiminnasta saatavilla toimintatuloilla, verotuloilla, valtionosuuksilla, rahoitustuloilla sekä lainanotolla.

Menojen rahoitus, €	TP2024	TA2025	TA2026	Muutos €	Osuus %
Toimintatulot	1 434 979	1 096 971	1 312 070	215 099	13,2
Verotulot	3 952 796	4 044 976	4 122 242	77 266	41,4
Valtionosuudet	1 633 683	1 851 706	1 655 948	- 195 758	16,6
Rahoitustulot	99 226	15 100	14 500	- 600	0,1
Investointitulot	-	-		-	0,0
Antolainojen vähennys		-		-	0,0
Pitkäaikaisten saamisten lyhennys		-		-	0,0
Lainanotto		-		-	0,0
Kassavarat 31.12	5 908 637	4 861 972	2 852 125	- 2 009 847	28,6
Yhteensä	13 029 322	11 870 725	9 956 885	- 1 913 840	100

6.2.3. Toimintakulut kululajeittain

Menojen suurin erä on toimintakulut. Toimintakulujen suurin erä on henkilöstökulut, joiden osuus toimintakuluista on 55,5 prosenttia. Toiseksi suurin kuluerä on palvelujen ostot, joiden osuus toimintakuluista on noin 29,0 prosenttia. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden osuus on noin 10,6 prosenttia, avustusten osuus on noin 4,1 prosenttia, vuokrien osuus on 0,6 prosenttia ja muiden menojen osuus noin 0,1 prosenttia.

	TP2024	TA2025	TA2026	Muutos €	Osuus %
Henkilöstökulut	4 036 711	3 854 367	3 818 871	35 496	55,3
Palvelujen ostot	1 442 147	1 665 597	1 991 219	- 325 622	28,9
Aineet, tarvikkeet, tavarat	770 675	845 080	730 050	115 030	10,6
Avustukset	206 830	203 617	279 200	- 75 583	4,0
Vuokrat	55 735	64 070	43 200	20 870	0,6
Muut menot	31 794	96 353	38 404	57 949	0,6
Yhteensä	6 543 891	6 729 084	6 900 945	- 171 861	100

Arvioidut säästötoimenpiteet sisältyvät toimintakulujen henkilöstökulut, palvelujen ostot ja muut menot -tiliryhmään, josta lautakunnat käyttösuunnitelmavaiheessa kohdistavat säästöt kustannuspaikoille ja tileille.

6.2.4. Taivassalon kunnan verotulot

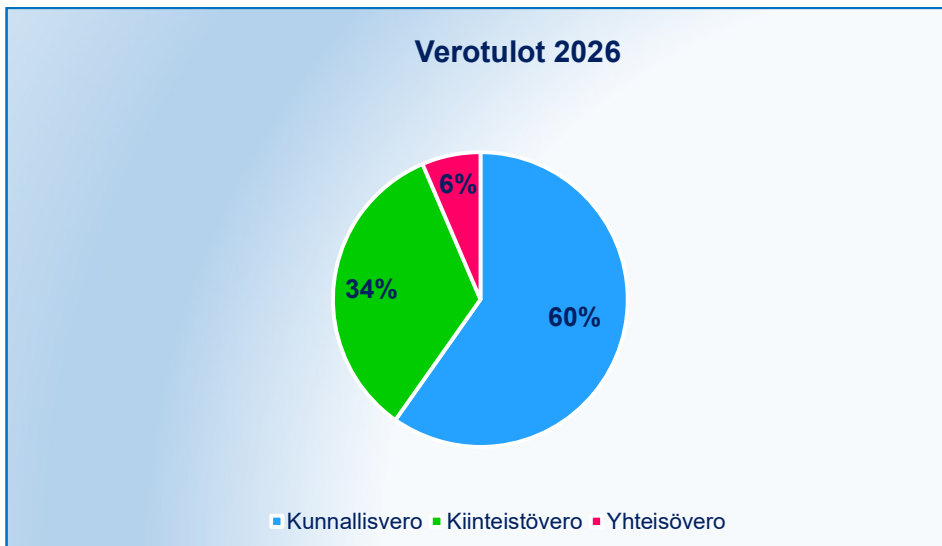
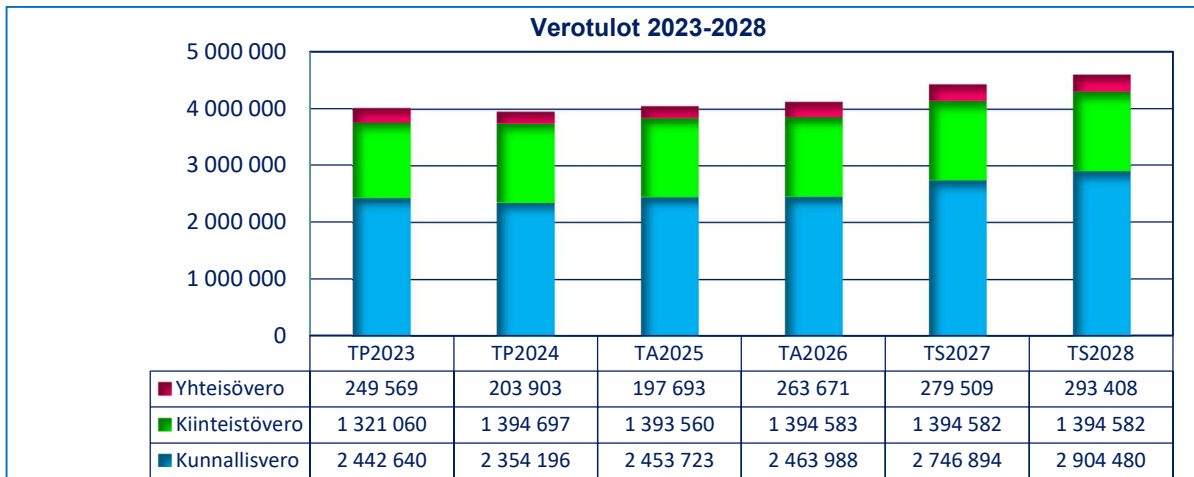
Kuntalain 111 §:n mukaan valtuuston tulee viimeistään talousarvion hyväksymisen yhteydessä päättää kunnan tuloveroprosentista, kiinteistöveroprosentista sekä muiden verojen perusteista. Kunnan verotulot koostuvat kunnallisverosta, kiinteistöverosta ja yhteisöverosta. Kunnallisvero on kunnan suurin tuloerä.

Taivassalon kunnanvaltuusto päätti kokouksessaan 10.11.2025 § 46, että Taivassalon kunnan tuloveroprosentti vuonna 2026 on 6,9 prosenttia eli sama kuin vuonna 2025.

Taloussuunnitelmavuosien 2027-2028 laskelma sisältää 0,6 %-yksikön veronkorotuksen tuloveroprosenttiin, ollen 7,5 prosenttia.

Taivassalon kunnan verotulot olivat vuonna 2024 yhteensä 3,953 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 alkuperäisessä talousarviossa verotulojen määrä oli 4,045 miljoonaa euroa. Viimeisimmän ennusteen (syyskuu 2025) mukaan vuoden 2025 verotuloarvio on yhteensä 3,965 miljoonaa euroa. Talousarviovuoden 2026 arvioitu verotulojen kokonaismäärä on 4,122 miljoonaa euroa.

Verotulot, €	TP2023	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028
Kunnallisvero	2 442 640	2 354 196	2 453 723	2 463 988	2 746 894	2 904 480
Kiinteistövero	1 321 060	1 394 697	1 393 560	1 394 583	1 394 582	1 394 582
Yhteisövero	249 569	203 903	197 693	263 671	279 509	293 408
Verotulot yhteensä	4 013 269	3 952 796	4 044 976	4 122 242	4 420 986	4 592 471

6.2.5. Taivassalon kunnan valtionosuudet

Kuntien valtionavut koostuvat laskennallisista valtionosuuksista, verotulojen menetyskorvauksista ja valtionavustuksista.

Kuntien rahoitusjärjestelmän osalta on ollut käynnissä uudistustyö. Uudistuksen tavoitteena on, että kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus vastaisi kuntien uutta roolia sote-uudistuksen voimaantulon sekä TE-uudistuksen jälkeisessä tilanteessa.

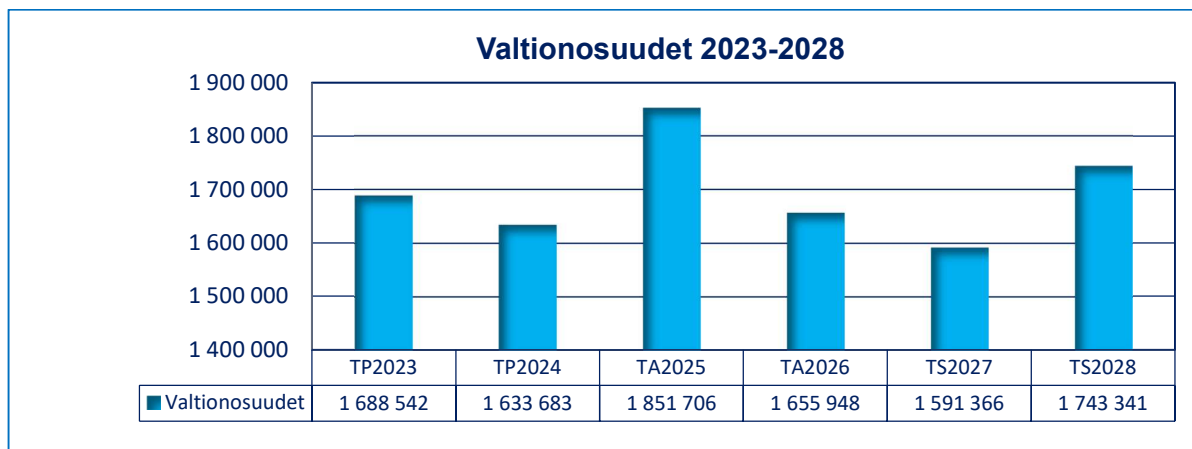
Kunta- ja alueministeriössä valmistelua varten asetetun työryhmän tehtävänä on arvioida kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kehittämistarpeita suhteessa kuntien tehtäviin.

Alkuperäinen tavoite oli, että uudistus olisi saatu voimaan jo vuoden 2026 alusta.

Valtiovarainministeriö tiedotti syksyllä 2024, että uudistus siirtyy vuodelle eteenpäin.

Lykkäyspäättöksen seurauksena voimaantulo olisi ollut aikaisintaan 1.1.2027. 21.11.2025 kunta- ja alueministeri tiedotti, että kuntien valtionosuus uudistus ei etene tällä hallituskaudella. Ministerin mukaan hallituspuolueet eivät löytäneet uudistuksesta sopua.

Taivassalon kunnan alkuperäisen talousarvion 2025 mukainen valtionosuusarvio kuluvalle vuodelle 2025 oli noin 1,852 miljoonaa euroa. Tuoreimman arvion mukaan se olisi noin 1,555 miljoonaa euroa. Valtionosuuksien arvio Kuntaliiton ennakkollisen valtionosuuslaskelman mukaan vuodelle 2026 on kokonaisuudessaan noin 1,656 miljoonaa euroa.

6.2.6. Talousarvion tulot ja verotulot

Ohessa on kooste kunnan talousarvion kaikista tuloista ja verotulolajeista vertailuna kuluvan vuoden alkuperäiseen talousarvioon.

	TP2024	TA2025	TA2026	Muutos €	Osuus %
Toimintatulot	1 434 979	1 096 971	1 312 070	215 099	18,5
Verotulot	3 952 796	4 044 976	4 122 242	77 266	58,0
Valtionosuudet	1 633 683	1 851 706	1 655 948	- 195 758	23,3
Rahoitustulot	99 226	15 100	14 500	- 600	0,2
Yhteensä	7 120 685	7 008 753	7 104 760	96 007	100

	TP2024	TA2025	TA2026	Muutos €	Osuus %
Kunnan tulovero	2 354 196	2 453 723	2 463 988	10 265	59,8
Kiinteistövero	1 394 697	1 393 560	1 394 583	1 023	33,83
Osuus yhteisöveron tuotosta	203 903	197 693	263 671	65 978	6,40
Yhteensä	3 952 796	4 044 976	4 122 242	77 266	100

6.3. Tuloslaskelma 2026-2028

Tuloslaskelma	TP2024	TA2025	TAM2025	TA2026	TS2027	TS2028
	€	€	€	€	€	€
Toimintatuotot	1 434 979	1 096 971	1 096 971	1 312 070	1 375 191	1 438 943
Myyntituotot	580 730	292 241	292 241	552 900	608 429	664 513
Maksutuotot	161 129	130 000	130 000	131 750	133 068	134 398
Tuet ja avustukset	143 549	150 730	150 730	198 200	200 182	202 184
Vuokratuotot	547 017	513 800	513 800	423 600	427 836	432 114
Muut toimintatuotot	2 554	10 200	10 200	5 620	5 676	5 733
Toimintakulut	-6 543 891	-6 729 084	-6 737 900	-6 900 945	-6 960 199	-7 062 921
Henkilöstökulut	-4 036 711	-3 854 367	-3 863 183	-3 818 871	-3 831 894	-3 887 692
Palvelujen ostot	-1 442 147	-1 665 597	-1 665 597	-1 991 219	-2 021 087	-2 051 404
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-770 675	-845 080	-845 080	-730 050	-741 001	-752 116
Avustukset	-206 830	-203 617	-203 617	-279 200	-283 388	-287 639
Vuokrat	-55 735	-64 070	-64 070	-43 200	-43 848	-44 506
Muut toimintakulut	-31 794	-96 353	-96 353	-38 404	-38 980	-39 565
Toimintakate	-5 108 912	-5 632 113	-5 640 929	-5 588 875	-5 585 008	-5 623 978
Verotulot	3 952 796	4 044 976	4 044 976	4 122 242	4 420 986	4 592 471
Kunnallisvero	2 354 196	2 453 723	2 453 723	2 463 988	2 746 894	2 904 480
Kiinteistövero	1 394 697	1 393 560	1 393 560	1 394 583	1 394 582	1 394 582
Yhteisövero	203 903	197 693	197 693	263 671	279 509	293 408
Valtionosuudet	1 633 683	1 851 706	1 696 594	1 655 948	1 591 366	1 743 341
Rahoitustuotot ja -kulut	-157 304	-225 900	-225 900	-186 500	-186 500	-186 500
Korkotuotot	15 745	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Muut rahoitustuotot	83 482	5 100	5 100	4 500	4 500	4 500
Korkokulut	-255 664	-240 000	-240 000	-200 000	-200 000	-200 000
Muut rahoituskulut	-867	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
SOPEUTUSTARVE						
Vuosikate	320 263	38 669	-125 259	2 815	240 844	525 334
Poistot ja arvonalentumiset	-571 633	-552 000	-560 000	-523 218	-523 218	-523 218
Satunnaiset erät						
Tilikauden tulos	-251 370	-513 331	-685 259	-520 403	-282 374	2 116
Poistoeron lisäys(-), vähennys(+)						
Varausten lisäys(-), vähennys(+)						
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-251 370	-513 331	-685 259	-520 403	-282 374	2 116
	TP2024	TA2025	TAM2025	TA2026	TS2027	TS2028
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	8 698 941	8 447 571	8 447 571	7 934 240	7 413 837	7 131 463
Tilikauden yli-/alijäämä	-251 370	-513 331	-685 259	-520 403	-282 374	2 116
Kertynyt ylijäämä	8 447 571	7 934 240	7 762 312	7 413 837	7 131 463	7 133 579

*Kumulatiivinen ylijäämä laskettu TA2025:een pohjaten.

Tunnusluvut	TP2024	TA2025	TAM2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot/Toimintakulut,%	21,9	16,3	16,3	19,0	19,8	20,4
Vuosikate/Poistot,%	56,0	7,0	-22,4	0,5	46,0	100,4
Vuosikate, €/asukas	189	23	-73	2	141	306
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	4 984	4 640	4 539	4 336	4 163	4 160
Asukasmäärä 31.12.	1 695	1 710	1 710	1 710	1 713	1 715

6.3.1. Tuloslaskelma, ulkoiset

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	Talousarvio 2026
Myyntituotot	580 730	292 241	552 900
Maksutuotot	161 129	130 000	131 750
Tuet ja avustukset	143 549	150 730	198 200
Vuokratuotot	547 017	513 800	423 600
Muut toimintatuotot	2 554	10 200	5 620
TOIMINTATUOTOT	1 434 979	1 096 971	1 312 070
Palkat ja palkkiot	-3 314 735	-3 095 624	-3 053 487
Eläkekulut	-666 346	-637 903	-634 352
Muut henkilösivukulut	-55 629	-120 840	-131 032
Henkilösivukulut	-721 975	-758 743	-765 384
Henkilöstökulut	-4 036 711	-3 854 367	-3 818 871
Palvelujen ostot	-1 442 147	-1 665 597	-1 991 219
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-770 675	-845 080	-730 050
Avustukset	-206 830	-203 617	-279 200
Vuokrakulut	-55 735	-64 070	-43 200
Muut toimintakulut	-31 794	-96 353	-38 404
TOIMINTAKULUT	-6 543 891	-6 729 084	-6 900 945
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-5 108 912	-5 632 113	-5 588 875
Kunnallisvero	2 354 196	2 453 723	2 463 988
Kiinteistövero	1 394 697	1 393 560	1 394 583
Yhteisövero	203 903	197 693	263 671
Verotulot	3 952 796	4 044 976	4 122 242
Valtionosuudet	1 633 683	1 851 706	1 655 948
Korkotuotot	15 745	10 000	10 000
Muut rahoitustuotot	83 482	5 100	4 500
Korkokulut	-255 664	-240 000	-200 000
Muut rahoituskulut	-867	-1 000	-1 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-157 304	-225 900	-186 500
VUOSIKATE	320 263	38 669	2 815
Suunnitelman mukaiset poistot	-571 633	-552 000	-523 218
Poistot ja arvonalentumiset	-571 633	-552 000	-523 218
TILIKAUDEN TULOS	-251 370	-513 331	-520 403
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	-251 370	-513 331	-520 403

6.3.2. Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset€	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	Talousarvio 2026
Myyntituotot	1 105 721	812 241	1 325 900
Maksutuotot	161 129	131 640	131 750
Tuet ja avustukset	143 549	150 730	198 200
Vuokratuotot	1 157 519	1 124 302	1 158 600
Muut toimintatuotot	2 554	10 438	5 620
TOIMINTATUOTOT	2 570 472	2 229 351	2 820 070
Palkat ja palkkiot	-3 314 735	-3 095 624	-3 053 487
Eläkekulut	-666 346	-637 903	-634 352
Muut henkilösivukulut	-55 629	-120 840	-131 032
Henkilösivukulut	-721 975	-758 743	-765 384
Henkilöstökulut	-4 036 711	-3 854 367	-3 818 871
Palvelujen ostot	-1 964 404	-2 187 475	-2 764 219
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-773 408	-845 080	-730 050
Avustukset	-206 830	-203 617	-279 200
Vuokrakulut	-666 237	-674 572	-778 200
Muut toimintakulut	-31 794	-96 353	-38 404
TOIMINTAKULUT	-7 679 384	-7 861 464	-8 408 945
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-5 108 912	-5 632 113	-5 588 875
Kunnallisvero	2 354 196	2 453 723	2 463 988
Kiinteistövero	1 394 697	1 393 560	1 394 583
Yhteisövero	203 903	197 693	263 671
Verotulot	3 952 796	4 044 976	4 122 242
Valtionosuudet	1 633 683	1 851 706	1 655 948
Korkotuotot	15 745	10 000	10 000
Muut rahoitustuotot	83 482	5 100	4 500
Korkokulut	-255 664	-240 000	-200 000
Muut rahoituskulut	-867	-1 000	-1 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-157 304	-225 900	-186 500
VUOSIKATE	320 263	38 669	2 815
Suunnitelman mukaiset poistot	-571 633	-552 000	-523 218
Poistot ja arvonalentumiset	-571 633	-552 000	-523 218
TILIKAUDEN TULOS	-251 370	-513 331	-520 403
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	-251 370	-513 331	-520 403

6.4. Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	TP2024	TA2025	TAM2025	TA2026	TS2027	TS2028
	€	€	€	€	€	€
Toiminnan rahavirta	320 263	38 669	-125 259	2 815	240 844	525 334
Vuosikate	320 263	38 669	-125 259	2 815	240 844	525 334
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0	0	0	0
Investointien rahavirta	-716 587	-793 600	-793 600	-457 000	-625 000	-100 000
Investointimenot	-716 587	-793 600	-793 600	-457 000	-625 000	-100 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	0	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	0	0	0	0	0
Toiminnan ja investointien rahavirta	-396 324	-754 931	-918 859	-454 185	-384 156	425 334
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset	41 644	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	41 644	0	0	0	0	0
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset	-291 734	-291 734	-1 391 734	-291 734	-291 734	-291 734
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	0	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-291 734	-291 734	-1 391 734	-291 734	-291 734	-291 734
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	83 796	0	0	0	0	0
Toimeksiantojen varojen ja po:n muutos	-300	0	0	0	0	0
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	0	0	0
Saamisten muutos	118 909	0	0	0	0	0
Korottomien velkojen muutos	-34 813	0	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	-166 294	-291 734	-1 391 734	-291 734	-291 734	-291 734
Rahavarojen muutos	-562 618	-1 046 665	-2 310 593	-745 919	-675 890	133 600
<i>Rahavarojen muutos</i>						
<i>Rahavarat 31.12.€</i>	5 908 637	4 861 972	3 598 044	2 852 125	2 176 235	2 309 835
<i>Rahavarat 1.1. €</i>	6 471 255	5 908 637	5 908 637	3 598 044	2 852 125	2 176 235
Tunnusluvut, €	TP2024	TA2025	TAM2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toiminnan ja investointien vuotuinen rahavirta	-396 324	-754 931	-918 859	-454 185	-384 156	425 334
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä	-145 796	-900 727	-1 064 655	-2 256 570	-2 640 726	-2 215 393
Lainanhoitokate	1,1	0,5	0,1	0,4	0,9	1,5
Lainakanta, €	TP2024	TA2025	TAM2025	TA2026	TS2027	TS2028
Lainakanta 1.1.	6 746 159	6 454 425	6 454 425	5 062 691	4 770 957	4 479 223
Lainakannan muutos	-291 734	-291 734	-1 391 734	-291 734	-291 734	-291 734
Lainakanta 31.12.	6 454 425	6 162 691	5 062 691	4 770 957	4 479 223	4 187 489
Lainakanta €/asukas	3 808	3 604	2 961	2 790	2 615	2 442
Asukasmäärä 31.12.	1 695	1 710	1 710	1 710	1 713	1 715

7. Käyttötalous ja sitovat tavoitteet lautakunnittain

Toiminnassa on noudatettava talousarviota ja sen määräyksiä. Toimialajohtajat ja palvelualueiden esihenkilöt vastaavat omalta osaltaan vastuualueidensa taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta. Vastuualueen toiminnassa tulee noudattaa hyväksyttyä talousarviota, käyttösuunnitelmaa ja asetettuja tavoitteita.

Talousarvion luvussa seitsemän esitetään lautakunnan valtuustoon nähden sitovat määrärahat ja tavoitteet. Lautakunnat ovat käsitelleet talousarvioehdotuksensa omissa kokouksissaan. Kunnanhallitus on konsernihallinnon lautakunta. Kunnanhallituksen (luku 7.1) alaisten toimintojen osalta talousarvio käsitellään ja hyväksytään koko kunnan talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Toimielimen sitovat taloudelliset tavoitteet ovat ulkoiset kokonaistulot, kokonaismenot ja netto.

7.1. Kunnanhallitus

Konsernihallinnon tehtävänä on varmistaa kunnan tavoitteiden toteutuminen ja kuntakonsernin yksiköiden toimiminen koko konsernin näkökulmasta parhaalla mahdollisella tavalla. Konsernihallinto sisältää kunnan ylimpään päätöksentekoon liittyvät toimielimet. Konsernihallinnossa edistetään koko kuntaorganisaatiota koskevien toiminnan tavoitteiden toteutumista. Konsernihallinnon toimielin on kunnanhallitus. Talousarvion sitovuus on toimielintasolla.

7.1.1. Kunnanhallituksen sitovat ulkoiset määrärahat

Konsernihallinto

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	154 124	26 000	138 000	138 000	138 000	138 000
TOIMINTAKULUT	-903 238	-1 301 939	-1 491 812	-1 491 812	-1 491 812	-1 491 812
TOIMINTAKATE (Netto)	-749 113	-1 275 939	-1 353 812	-1 353 812	-1 353 812	-1 353 812

TAVOITE	TOIMINTA	MITTARI	MERKITTÄVÄT RISKIT
Toiminnan ja talouden yhteys, talous on kestäväällä pohjalla	Vakaan talouden ja kestäväan kasvun turvaaminen pitkällä aikajänteellä. Toiminnan ja talouden yhteyden merkityksen viestiminen ja riittävän resursoinnin varmistaminen kunnan tulevaisuuden kehittämisen ja lakisääteisten toimintojen sekä hallinnollisten prosessien varmistamiseksi.	Tulevien vuosien alijäämä ei vähennä merkittävästi kumuloitunutta ylijäämää. Kunnan talous kestää kehittämisen K/E.	Valtakunnallinen talouden tilanne ei mahdollista talouden positiivista kehittymistä kunnan omista kehittämistoimenpiteistä ja talouden huolenpidosta huolimatta.
Tehdään aktiivista elinvoimatyötä	Osallistetaan sidosryhmiä ja panostetaan kunnan näkyvyyteen ja kunnan arvojen mukaiseen toimintaan sekä organisaation sisällä että ulkopuolella. Virkajohto tekee säännöllisiä yritysvierailuja. Päätöksenteossa huomioidaan elinvoimalupauksen kohtia.	Kontaktit ja tapaamiset toteutuvat K/E	

KESKUSVAALILAUTAKUNTA 100

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on vaalilain mukaisesti huolehtia valtiollisten ja kuntavaalien järjestämisestä ja tarvittavasta päätöksenteosta kuntatasolla. Valtio korvaa kunnalle valtiollisten vaalien kulut laskennallisin perustein. Kuntavaalit järjestetään kunnan omalla kustannuksella ilman valtion korvausta. Vuonna 2026 ei järjestetä vaaleja.

Keskusvaalit

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	9 756	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-19 143	-15 021	0	0	0	0
TOIMINTAKATE (Netto)	-9 387	-15 021	0	0	0	0

TARKASTUSLAUTAKUNTA 110

Tarkastuslautakunta järjestää kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin kuntalain mukaisesti. Lautakunta arvioi, ovatko valtuuston kunnalle ja kuntakonsernille asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet ja onko kuntalain tarkoittamalla tavalla määritelty kunnan toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunta valmistelee valtuustolle sen päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lisäksi tarkastuslautakunta valvoo lakisääteisen sidonnaisuusilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja raportoi siitä valtuustolle.

Tilintarkastajana toimiva tilintarkastusyhteisö huolehtii kunnan hallinnon ja talouden lakisääteisestä tilintarkastuksesta.

Tarkastuslautakunta

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTAKULUT	-9 390	-13 800	-14 500	-14 500	-14 500	-14 500
TOIMINTAKATE (Netto)	-9 390	-13 800	-14 500	-14 500	-14 500	-14 500

VALTUUSTO 120

Valtuusto vastaa kunnan taloudesta ja toiminnasta sekä käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa. Se päättää, mitä toimielimiä kunnassa on ja miten toimivalta ja tehtävät jaetaan luottamus henkilöiden ja viranhaltijoiden kesken. Valtuustolla on yleinen toimivalta päättää kunnan asukkaiden yhteisistä asioista. Valtuusto päättää muun muassa kuntastrategiasta, hallintosäännöstä, talousarviosta ja taloussuunnitelmasta, omistajaohjauksen periaatteista ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Kunnanvaltuusto

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	-14	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-19 408	-25 924	-25 383	-25 383	-25 383	-25 383
TOIMINTAKATE (Netto)	-19 422	-25 924	-25 383	-25 383	-25 383	-25 383

KUNNANHALLITUS 130

Kunnanhallituksen tehtäväalue sisältää kunnanhallituksen, kuntien yhteistoiminnan, suhde-toiminnan ja edustuksen, kunnallisverotuksen, hallintopalvelut, kopiointi- ja postituspalvelut, maksuliikenteen, kirjanpidon, osto- ja myyntireskontran, henkilöstöpalvelut, työterveyshuollon, tyhy-toiminnan, palkanlaskennan, työsuojelun, väestönsuojelun osaltaan, Varsin Hyvän, Saaristomeren kalatalousryhmän, elinvoiman kehittämisen, matkailun edistämisen, markkinoinnin, Silakrysäyksen, ystävyyskuntatoiminnan sekä kaavoituksen johtamisen ja koordinoimisen (valmistelutyö: kaavoitukseen ja maankäyttöön liittyvät operatiiviset toimet ja valmistelutyö tehdään teknisissä palveluissa kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan linjausten mukaisesti).

Kunnanhallitus

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	144 382	26 000	138 000	138 000	138 000	138 000
TOIMINTAKULUT	-855 296	-1 247 194	-1 451 929	-1 451 929	-1 451 929	-1 451 929
TOIMINTAKATE (Netto)	-710 914	-1 221 194	-1 313 929	-1 313 929	-1 313 929	-1 313 929

Kunnanhallituksen määrärahat sisältävät kunnan koko hallinnon hoitamisen kustannukset, TE-uudistuksen kasvavat kustannukset, talous- ja palkkahallintouudistuksen kustannukset, kaavoituksen kustannukset, elinvoiman ja strategiatyön kustannukset.

7.1.2. Kunnanhallituksen vuoden 2026 talousarvioon vaikuttavat olennaiset huomiot

Kunnanhallituksen alla oleviin toimintoihin kohdistuu vuoden 2026 aikana merkittäviä kehittämis-, ja kustannuspaineita edellisvuoden 2025 talousarvioon verrattuna. Konsernihallinnossa on tällä hetkellä kunnanjohtajan lisäksi kaksi työntekijää, mikä mahdollistaa tämänhetkisten lakisääteisten operatiivisten työprosessien hoitamisen. Edellisten lisäksi vuodelle 2026 kohdistuu talous- ja palkkahallintopalveluiden uuden toimintamallin käyttöönotto, kun palveluntuottaja ja järjestelmät vaihtuvat. Lisähaasteita tuo se, että tilinpäätös 2025 tuotetaan vielä vanhan palveluntuottajan toimesta vanhoilla järjestelmillä ja samaan aikaan ollaan siirretty vuoden 2026 asioiden hoitamisessa uusien järjestelmien käyttöön. Tämän lisätyön lisäksi myös TE-palvelut haastavat kuntia edelleen ja se vaatii konsernihallinnolta resursointia. Konsernihallinnossa tehdään myös vahvaa Varha-yhteistyötä sekä varmistetaan kunnanhallituksen alaisten hankkeiden onnistuminen. Vuonna 2026 aloitetaan kaavoitusprosesseja päättäjien vuoden 2025 lopulla tekemien linjausten mukaisesti. Konsernihallinto koordinoi kaavoituksen suunnittelua ja koordinoi maankäytön prosesseja ja valmistelutyötä. On riskienhallinnallisesti tärkeä huolehtia, että hallinnollisten prosessien toiminta voidaan varmistaa kaikissa tilanteissa.

Talousarvioon on varattu määräraha siihen, että Taivassalon kunta osallistuu vuosina 2025-2026 USO8-verkostohankkeeseen (USO, Uuden sukupolven organisaatiot. USO on kuntien poliittiselle ja ammatilliselle johdolle suunnattu yhteinen kehittämisverkosto. Hanke tarjoaa kunnan kehittämisen tueksi muun muassa 4 yhteistä vuorovaikutuksellista teemaseminaaria, 6 luottamushenkilöiden sparraustilaisuutta, 5 räätälöityä kuntakohtaista kehittämispajaa, kunnan oman vertailevan tilanneanalyysin, yhdyshenkilötapaamiset, muut ajankohtaiset vertais- ja kehittämiskeskustelut sekä aloitteet. Työpajoja voidaan käyttää esimerkiksi nykyisen strategian arviointiin ja tulevaan strategiatyöhön sekä uuden valtuuston ja luottamushenkilöiden työn käynnistämiseen ja oppien johtamisen tältä valtuustokaudelta. Vuoden 2026 keväällä valmistellaan kunnalle uusi strategia osana USO-hanketta.

Kunnanhallituksen alaisten toimintojen osalta elinvoimaan, yritys yhteistyöhön ja markkinointiin panostetaan operatiivisessa virkatyössä strategisten tavoitteiden edellyttämällä tavalla. Tämä edellyttää kunnanjohtajan työpanoksen kohdistamista kyseiseen kokonaisuuteen.

7.2. Sivistyslautakunta

Sivistyspalveluiden perustehtävät

Sivistyspalvelut luovat edellytyksiä, jotta jokainen ihminen voi elää aktiivista, luovaa ja merkityksellistä elämää. Taivassalon kunnan sivistystoimiala koostuu varhaiskasvatuksesta, esi- ja perusopetuksesta, kirjasto- ja kulttuuritoimesta sekä hyvinvointi- ja nuorisotoimesta. Lisäksi toimialaan kuuluvat Vakka-Suomen musiikkiopisto ja Vakka-Suomen kansalaisopisto, joiden palvelut ostetaan Laitilan kaupungilta. Myös joukkoliikenne on sivistyspalveluiden alaisuudessa.

Sivistyspalveluiden toimielin on sivistyslautakunta, joka koostuu seitsemästä jäsenestä ja Kustavin kunnan edustajasta. Sivistyslautakunnan kokousten esittelijänä ja pöytäkirjanpitäjänä toimii sivistyspalveluiden toimialajohtaja, rehtori-sivistystoimenjohtaja.

Sivistyspalveluiden toiminnalliset ja sitovat tavoitteet

Sivistyspalveluiden kaikessa toiminnassa ja toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon osallisuus, yhdenvertaisuus, turvallisuus- ja ympäristönäkökohdat. Sivistyspalveluiden toiminnoista iso osa on lakisääteisiä, joten lainsäädännön muutoksia seurataan aktiivisesti koko toimialalla. Lain muutosten edellyttämät toiminnan muutokset huomioidaan hyvissä ajoin ennen lain varsinaista voimaantuloa, muutoin toiminnalle asetetuista tavoitteista jäädytään jossain määrin tai merkittävästi.

Sivistystoimessa ei ole päällekkäisiä toimintoja. Henkilöstö koostuu useiden ammattien yhteistyötaitoisista osaajista, joiden osaamisesta ja työkyvystä huolehditaan.

Sivistyspalveluiden toiminta on tavoitteellista ja taloudellisesti tasapainoista. Talousarvion sitovuus on toimielintasolla.

Toiminnallisten tavoitteiden taulukossa oleva toteumasarake raportoidaan tilinpäätöksen yhteydessä.

7.2.1. Sivistyslautakunnan sitovat ulkoiset määrärahat

Sivistyspalvelut

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	418 658	382 571	530 000	530 000	530 000	530 000
TOIMINTAKULUT	-3 228 198	-3 118 757	-3 390 566	-3 246 020	-3 246 020	-3 246 020
TOIMINTAKATE (Netto)	-2 809 540	-2 736 186	-2 860 566	-2 716 020	-2 716 020	-2 716 020

Sivistyspalvelut ovat sekä toimintakulujen että henkilöstömäärän osalta Taivassalon kunnan suurin toimiala. Vuoden 2026 talousarvio on noin kolme prosenttia (n. 82 000 €) suurempi toimintakatteeltaan kuin vuoden 2025 muutettu talousarvio. Vuoden 2024 tilinpäätökseen nähden kasvua on noin 15 700 euroa. Keskeisimpiä kasvua selittäviä tekijöitä ovat henkilöstökustannusten nousu. Tähän sisältyy muun muassa palkankorotukset ja tasopalkkajärjestelmään siirtyminen KVTES:n ja OVTES:n Osio G:n osalta.

Kustannukset lisääntyvät myös kuljetuskustannusten osalta. Niin sanotut susikuljetukset vievät euroja. Talousarviossa on huomioitu ostopalvelumahdollisuuksien laajempi hyödyntäminen jatkossa, mikäli se on vain mahdollista eri hankkeissa. Näin ollen talousarviossa on varattu määrärahoja ostopalveluihin. Tällä pyritään vähentämään henkilötyövuosia.

Iso uudistus on ollut perusopetuslakiin tehty muutos tuen uudistuksesta, joka astui voimaan 1.8.2025. Tämä on vaatinut ja vaatii myös jatkossa vuosiviikkotuntien resursoimista

perusopetukseen, jotta lainmukainen minimivelvoite tuen tarjoamisesta täyttyy siten, että ryhmäkohtaiset tukimuodot ja oppilaskohtaiset tukitoimet toteutuvat lain mukaisesti. Päiväkoti Pikkupoijussa toteutetaan tällä hetkellä kahta eri tukimuotoa. Varhaiskasvatuksessa jatketaan kolmiportaisen tuen parissa, esiopetuksessa on otettu käyttöön 1.8.2025 alkaen perusopetuksessa aloitettu tuen uudistus ryhmäkohtaisine tukimuotoineen ja oppilaskohtaisine tukitoimineen. Päiväkodissa on aloitettu kahden erityisvarhaiskasvatuksen opettajan toimintamallin kokeilu 1.8.2025 alkaen. Kokeilua kestää heinäkuun 2026 loppuun. Kevään 2026 aikana on tehtävä päätös siitä, miten erityisopetus tullaan jatkossa järjestämään päiväkodilla.

Perusopetuslakiin on tulossa muutoksia myös vuonna 2026, sillä perusopetuksen kouluille kirjataan 1.8.2026 alkaen velvoite hyvinvoinnin edistämisestä kouluissa. Tämän toteutuksesta ja opetuksenjärjestäjille ja kouluille asetettavista velvoitteista ei ole vielä tarkkaa tietoa.

Vuoden 2026 talousarvion laadinnassa on karsittu erityisesti Aineet, tarvikkeet ja tavarat -kategoriasta. Säästöä on saatu noin 20 000 euroa. Kategoriaan sisältyy useita kululajeja, joten säästöä on pyritty löytämään useista kohteista (esim. oppikirjat, kalusto ja elintarvikkeet)

Toimintatuotoissa on selkeää kasvua vuoden 2025 muutettuun talousarvioon nähden. Kasvu selittyy muun muassa kotikuntakorvauksilla, vuodelta 2025 vuodelle 2026 siirtyvillä hankkeilla, pienillä myyntituottojen lisäyksillä sekä mahdollisilla tulevilla hankeavustuksilla. Toimintatuottojen lisäys vuoden 2025 muutettuun talousarvioon nähden on noin 150 000 euroa.

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Palvelusuunnitelma:

Sivistyslautakunnan toimintaan sisältyy perusopetus-, varhaiskasvatus-, hyvinvointi- ja nuorisosekä kirjasto- ja kulttuuripalveluiden hallinto, toiminnan koordinointi sekä ohjaus. Vastuualueella on myös kunnan joukkoliikenne sekä Vakka-Suomen kansalaisopiston ja musiikkiopiston palvelut Taivassalon osalta. Sivistyslautakunnan tehtävänä on kuntalaisten hyvinvoinnin ja sivistyksen edistäminen. Sivistyslautakunnassa on seitsemän jäsentä sekä yksi Kustavin kunnan edustaja. Lautakunnan kokousten esittelijänä ja pöytäkirjanpitäjänä toimii sivistyspalveluiden toimialajohtaja, rehtori-sivistystoimenjohtaja.

Sivistyslautakunta

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTAKULUT	-42 406	-44 477	-173 568	-83 568	-83 568	-83 568
TOIMINTAKATE (Netto)	-42 406	-44 477	-173 568	-83 568	-83 568	-83 568

Sivistyslautakunnan talousarvio poikkeaa huomattavasti sekä edellisvuoden tilinpäätöksestä että tämän vuoden talousarviosta. Palkkakustannusten osuuden kasvu tämän vuoden talousarvioon nähden on yli viisinertainen. Suurin syy tähän on henkilöstökulujen tiliöintimuutos. Aiemmin rehtori-sivistystoimenjohtajan palkkakustannukset kokonaan sekä sivistyspalveluiden toimistosihteerin palkkakustannukset osin ovat kirjautuneet opetuspalveluiden momentilta. Nyt molempien edellä mainittujen henkilöiden palkkakustannukset ovat tiliöity sivistystoimen hallintoon (sivistyslautakunta). Palveluiden ostoissa sekä aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa on tiukennettu budjettia noin 2 300 euroa tähän vuoteen verrattuna ja noin 4 800 euroa vuoden 2024 tilinpäätökseen nähden.

Sivistyslautakunnan toimintakate sisältää sekä yhteistoimintaneuvotteluiden tuloksen mukaisesti ehdotetut henkilöstökustannussäästöarviot vuodelle 2026 sekä muut esitetyt säästötoimenpiteiden kustannussäästöarviot. Tarkat summat määräytyvät vasta mahdollisten operatiivisten päätösten jälkeen ja ne kohdistetaan oikeille kustannuspaikoille ja tileille käyttösuunnitelmavaiheessa.

Sivistyslautakunnan tavoitteet ja toimenpiteet ovat esitetty alla olevassa taulukossa. Siitä on havaittavissa myös tavoitteiden mittaamista osoittavat tunnusluvut tai dikotomiset muuttujat (Kyllä/Ei), joilla tullaan tarkastelemaan tavoitteiden saavuttamista. Riskinä tavoitteiden saavuttamiselle voidaan merkitä aikaresurssit.

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Toteuma
Avoin ja viestittävä toimintaote	- Sivistyslautakunnan kokousten ja niissä käsiteltävien asioiden määrä	- 6 kokousta / vuosi - 60 asiaa / vuosi	
Lapsen oikeuksien toteutuminen kaikkien lasten kohdalla, etenkin haavoittuvassa ja syrjäytymisuhan alla olevilla	- Lapsen oikeuksien tunnetuksi tekeminen ja niiden huomioiminen sivistyspalveluiden eri yksiköissä ja laajemmin koko kuntasektorilla	- Lapsen oikeuksien viikon tehokkaampi huomioiminen sivistyspalveluiden toimialalla (mittari: K/E) - Lapsen oikeuksista viestiminen kunnan viestintäkanavissa ja päätöksentekoeuimissa (mittari: K/E)	

VARHAISKASVATUSPALVELUT

Palvelusuunnitelma:

Varhaiskasvatus tarjoaa kotikasvatusta tukevaa, asiakaslähtöistä ja laadukasta palvelua kaikille sitä tarvitseville alle kouluikäisille lapsille. Taivassalon varhaiskasvatus on keskittynyt päiväkotipikkupoijuun, jossa toimii viisi lapsiryhmää. Päiväkodin ryhmät muodostuvat ikätasoisesti alle yksivuotiaista kuusivuotiaisiin. Lapsille turvataan koko varhaiskasvatuksen ajan hänen ikä- ja kehitystasonsa mukainen kasvatus, opetus ja hoito. Lapsen kasvupolku suunnitellaan yhteistyössä huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kesken.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys. Varhaiskasvatuksen erityisopetus toteutuu inklusiivisuuteen perustuen lapsen omassa ikätasoisessa ryhmässä, mikä vaikuttaa henkilöstön määrään lisäävästi.

Esiopetuksen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Toimintaa suunnitellaan lapsilähtöisesti ja sen tehtävä on vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja käsitystä itsestään oppijana. Esiopetusta kehitetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Esiopetuksella on suuri merkitys lasten kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä.

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus muodostavat lapsen kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Lapsen kasvu- ja oppimisympäristö on lapsilähtöinen ja monipuoliseen leikkiin ja toimintaan kannustava.

Varhaiskasv.palvelu

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	48 677	78 730	55 000	55 000	55 000	55 000
TOIMINTAKULUT	-979 171	-985 961	-981 523	-981 523	-981 523	-981 523
TOIMINTAKATE (Netto)	-930 494	-907 231	-926 523	-926 523	-926 523	-926 523

Varhaiskasvatuksen (sis. Pikkupoijun varhaiskasvatus, kotihoidon tuki ja varhaiskasvatuksen erityisopetus) toimintatuotot pysyvät arvioidusti vuoden 2025 tasolla. Varhaiskasvatusmaksujen suuruudeksi on arvioitu 35 000 euroa tuloa, ja loppuosa budjetoidusta tuotosta muodostuu 20 000 euron suuruudesta opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusavustuksesta, joka on alustavasti myönnetty myös vuodelle 2026.

Varhaiskasvatuksessa on viisi prosenttia säästöä vuoden 2025 talousarvioon verrattuna. Jos vuoden 2026 talousarviota verrataan vuoden 2024 tilinpäätökseen, on säästöä kertymässä lähes yhdeksän prosenttia. Henkilöstökuluissa on alenemaa lähes 40 000 euroa tämän vuoden muutettuun talousarvioon nähden. Palvelujen ostoissa on nousua noin yhdeksän prosenttia (n. 3 500 €). Tästä noin 16 000 euroa selittyy ympärivuorokautisen varhaiskasvatuspaikan ostamisella toisaalta. Aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa on lähes 50 % (n. 12 000 €) ja kotihoidon tuessa 10 % (n. 5 000 €) säästöä tämän vuoden talousarvioon nähden.

Esiopetuksen toimintakate puolestaan näyttää 35 % suuremmalta kuin vuoden 2025 talousarvio. Tämä johtuu osin (20 000 euroa) siitä, että opetus- ja kulttuuriministeriön avustus on budjetoitu vuonna 2025 esiopetukseen. Vuodelle 2026 se on huomioitu varhaiskasvatuksen talousarviossa. Palveluiden ostoissa on säästöä 11 % (n. 3 200 €) ja aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa 44 % (5 000 €) vuoden 2025 muutettuun talousarvioon nähden. Henkilöstökulujen noin neljänneksen kasvu tähän vuoteen verrattuna selittyy osin oppilasaineiden haastavuudella, mikä lisää henkilöstömäärää.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tavoitteet ja toimenpiteet ovat esitetty alla olevassa taulukossa. Siitä on havaittavissa myös tavoitteiden mittaamista osoittavat tunnusluvut tai dikotomisat muuttujat (Kyllä/Ei), joilla tullaan tarkastelemaan tavoitteiden saavuttamista. Haasteena tavoitteiden saavuttamiselle voivat olla Daisy-järjestelmän soveltumattomuus lapsiryhmien täyttöasteen laskemiseen.

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Toteuma
Varhaiskasvatustoiminnan tehokkuus	- Lapsiryhmien täyttöasteen tehostaminen	- Tavoite 85 %	
Laadukas varhaiskasvatus	- Laadukkaan, monipuolisen ja lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen tarjoaminen	- Asiakastytyväisyyskysely (mittari: min. 4 asteikolla 1–5)	
Esi- ja perusopetuksen yhteistyön tehostaminen	- Yhteiset tapahtumat esi- ja perusopetuksen kesken	- Yhteisten tapahtumien määrä (min. 5) luku- / toimintavuoden aikana	
Henkilöstön tietotaidon ylläpito- ja kehittäminen	- Varhaiskasvatuksen henkilöstön osallistuminen täydennyskoulutuksiin	- Osallistuneiden määrä (tavoite 100 %)	

PERUSOPETUS 310

Palvelusuunnitelma:

Perusopetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä, opettaa tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Oppimisympäristöjä kehitetään jatkuvan oppimisen periaatteella joustaviksi, monipuoliksi ja sosiaalista toimintaa tukeviksi. Kaiken toiminnan tavoitteena on vahvistaa koulutuksellista, demokraattista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja. Toiminnassa korostuu myös vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen. Oppilaille annetaan mahdollisuuksia osallistua koulun toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Osallisuudelle luodaan rakenteita ja tilaa koulun arjessa.

Perusopetukseen sisältyy talousarviossa opetuksen lisäksi iltapäivätoiminta, koulun omana toimintana järjestettävät opiskeluhoollolliset palvelut (koulunkäynninohjaajien ja henkilökohtaisten avustajien sekä kouluvalmentajan ja kouluPT:n työ) ja erityisopetus. Oppilaalle turvataan perusopetuksessa oppimisympäristöt, jotka tukevat häntä perustietojen ja -taitojen hankinnan ja soveltamisen oppimisessa. Oppilasta tuetaan hyvän opiskelumotivaation ja yhteistyötaitojen saavuttamisessa. Perusopetuksen aikana oppilas kasvaa ihmisenä ja oppii kunnioittamaan ympäristöä.

Perusopetus

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	324 223	201 000	336 000	336 000	336 000	336 000
TOIMINTAKULUT	-1 831 671	-1 701 907	-1 799 056	-1 799 056	-1 799 056	-1 799 056
TOIMINTAKATE (Netto)	-1 507 449	-1 500 907	-1 463 056	-1 463 056	-1 463 056	-1 463 056

Perusopetuksen toimintakatteessa on vähennystä neljä prosenttia (n. 63 000 €) vuoden 2025 talousarvioon nähden. Toimintatuotoissa on lisäystä lähes 70 % tähän vuoteen verrattuna. Tämä 135 000 euron lisäys johtuu suurimmaksi osaksi kotikuntakorvausten budjetoinnin oikaisusta. Valtiovarainministeriön joulukuun 2024 oppilasmäärään perustuva tuotto kotikuntakorvauksina näyttää 100 000 euron lisäystä tämän vuoden budjetoituun määrään nähden. Loput tuotot koostuvat ensi vuodelle siirtävistä hankkeista (n. 16 000 € siirtäviä hankerahoja) sekä mahdollisista uusista hankeavustuksista (n. 10 000 €).

Toimintakuluissa on lisäystä neljä prosenttia (n. 72 000 €) tämän vuoden talousarvioon nähden, mutta alenemaa noin 60 000 euroa vuoden 2024 tilinpäätökseen verrattuna. Lisäys tähän vuoteen nähden selittyy palkkakustannusten nousulla (+ 4 %), palvelujen oston nousulla (+ 5 %) ja aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden oston lisääntymisellä (+ 2 %). Palkkakustannusten nousun lisääntymisellä ja perusopetuslakiin tulleilla tuen uudistuksen vaikutuksilla. Jotta perusopetuslaki toteutuu tuen uudistuksen osalta, tarkoittaa se Taivassalon yhtenäiskoulussa 20 vuosi viikkotunnin satsaamista ryhmäkohtaisten tukimuotojen toteutukseen. Palvelujen ostoihin on budjetoitu noin 20 000 euroa enemmän koulukuljetuksiin vuoteen 2025 verrattuna. Tämä johtuu pääosin lisääntyneistä susikuljetuksista. Oppikirjojen ja koulutarvikkeiden osalta on karsittu noin 8 000 euroa vuoden 2025 talousarviosta, mutta muihin materiaaleihin määrärahoja on lisätty vastaava määrä euroja, koska erityisesti taito- ja taideaineiden toteuttamiseen tarvitaan materiaalia.

Tarkemmat tilikohtaiset tuloslaskelmat vuodelle 2026 eivät ole täysin vertailukelpoisia aiempiin vuosiin verrattuna henkilöstökulujen osalta, sillä henkilöstön kustannuspaikkoja on vaihdettu työtehtävien mukaisesti.

Perusopetuksen tavoitteet ja toimenpiteet ovat esitetty alla olevassa taulukossa. Siitä on havaittavissa myös tavoitteiden mittaamista osoittavat tunnusluvut tai dikotomiset muuttujat (Kyllä/Ei), joilla tullaan tarkastelemaan tavoitteiden saavuttamista.

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Toteuma
Perusopetustoiminnan järjestäminen tasapainoinen talous huomioiden	- Toiminnan ja talouden ajantasainen seuranta ja raportointi lautakunnalle - Resursointitarkastelu ja toiminnan tehostaminen esim. päällekkäisresurssien purkamisella	- Raportointi väh. 5 kertaa vuodessa - K/E	
Laadukas perusopetus	- Laadukkaan ja monipuolisen perusopetuksen järjestäminen	- Asiakastyytyväisyyskysely (mittari: min. 3,7 asteikolla 1–5)	
Esi- ja perusopetuksen yhteistyön tehostaminen	- Yhteiset tapahtumat esi- ja perusopetuksen kesken	- Yhteisten tapahtumien määrä (min. 5) luku- / toimintavuoden aikana	
Henkilöstön tietotaidon ylläpito- ja kehittäminen	- Perusopetuksen henkilöstön osallistuminen täydennyskoulutuksiin	- Osallistuneiden määrä (tavoite 100 %)	
Hyvinvoiva työyhteisö	- Työtyytyväisyyden ja -ilon vahvistaminen	- Kehityskeskustelujen järjestäminen (tavoite 100 %) - Koulutusmahdollisuuksien tarjoaminen (K/E)	
Oppilaiden osaamisen vahvistaminen	- Perusopetuksen päättävät oppilaat saavat opiskelupaikan	- Tavoite 100 %	
Oppilaiden tuen tarpeen huomioiminen ja järjestäminen	- Oppimiseensa tukea tarvitsevat oppilaat saavat tarvitsemansa tuen	- Tavoite 100 %	

VAKKA-SUOMEN MUSIIKKIOPISTO 320

Palvelusuunnitelma:

Vakka-Suomen musiikkiopistoa ylläpidetään ja hallinnoidaan kuntien välisen sopimuksen mukaisesti Laitilan kaupungin alaisuudessa. Musiikkiopistossa annettavan opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaiden valmiuksia luovaan ja monipuoliseen musiikin harrastamiseen ja esittämiseen sekä alan ammattiopintoihin. Musiikkiopiston toiminnan tavoitteena on säilyttää musiikkiopiston taloustasapainossa sekä tuottaa ja kehittää palveluita niin kustannustehokkaasti kuin kilpailukykyisesti. Musiikkiopiston tavoite on toimia laaja-alaisena musiikin oppimiskeskuksena ja järjestää kuntalaisille hyvinvointia edistäviä palveluita.

Musiikkikoulu

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	0	2 500	3 500	3 500	3 500	3 500
TOIMINTAKULUT	-14 538	-32 000	-32 000	-32 000	-32 000	-32 000
TOIMINTAKATE (Netto)	-14 538	-29 500	-28 500	-28 500	-28 500	-28 500

Musiikkiopiston toimintakatteessa on kolmen prosentin alenema vuoden 2025 talousarvioon nähden. Tämä johtuu musiikkiopistolta laskutettavien tilojen vuokrakustannusten lisääntymisestä. Toimintakulujen osalta edetään vuoden 2025 tason mukaisesti.

VAKKA-SUOMEN KANSALAIPOISTO 330

Palvelusuunnitelma:

Vakka-Suomen kansalaisopiston tavoitteena on vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaan edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävä kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Tarkoituksena on järjestää yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta. Vakka-Suomen kansalaisopiston toiminnallisina tavoitteina on tarjota alueensa asukkaille monipuolisia luentoja ja kursseja, jotka mahdollistavat elinikäisen oppimisen toteutumisen. Kurssisuunnittelussa huomioidaan paikkakunnan ominaispiirteet tehden yhteistyötä muun muassa kunnan hyvinvointi- ja nuorisotoimen sekä naapurikuntien (Kustavi ja Vehmaa) osastojen kanssa.

Kansalaisopisto

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	1 410	2 900	3 200	3 200	3 200	3 200
TOIMINTAKULUT	-38 963	-32 800	-32 500	-32 500	-32 500	-32 500
TOIMINTAKATE (Netto)	-37 553	-29 900	-29 300	-29 300	-29 300	-29 300

Vakka-Suomen kansalaisopiston osalta pysytään aika lailla vuoden 2025 talousarvion mukaisessa toimintakatteessa. Tämä tuo haastetta toimintaan, sillä taustalla vaikuttavat mahdolliset valtionosuuksien leikkaukset vapaasta sivistystyöstä. Voi olla mahdollista, että opetustarjontaa joudutaan karsimaan. Kansalaisopistojen merkitys kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja edistämisessä on iso. Paitsi, että kansalaisopistot vahvistavat elinikäistä oppimista, ne myös lisäävät psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia ja kehittävät opiskelijoiden tieto-taitoa sekä työelämävalmiuksia.

KIRJASTO- JA KULTTUURITOIMI 340

Palvelusuunnitelma:

Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden tärkein tehtävä on laadukkaiden ja monipuolisten kirjasto- ja kulttuuripalveluiden tarjoaminen. Palvelut ovat helposti saavutettavissa. Ohjenuorana on edistää yhteisöllisyyttä, yhdenvertaisuutta, kestävästä kehitystä, jatkuvaa oppimista sekä aktiivista kansalaisuutta. Kirjasto- ja kulttuuripalvelut tekevät läheistä yhteistyötä muiden sivistyspalveluiden kanssa muun muassa lukuharrastuksen edistämiseksi sekä harjoittavat monenlaista yhteistyötä myös kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Kirjasto edistää kuntalaisten mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen sekä kansainvälistymiseen. Lisäksi kirjasto edistää virtuaalisten ja vuorovaikutteisten verkkopalvelujen käyttöä. Kulttuuritoimi edistää ihmisten henkistä hyvinvointia. Kulttuuritoimi järjestää tapahtumia, näyttelyitä ja retkiä.

Kirjasto- ja kulttuuritoimi

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	428	0	4 400	4 400	4 400	4 400
TOIMINTAKULUT	-118 171	-127 018	-114 122	-114 122	-114 122	-114 122
TOIMINTAKATE (Netto)	-117 743	-127 018	-109 722	-109 722	-109 722	-109 722

Kulttuuripalveluiden toimintakate on vajaa 4 000 euroa alhaisempi vuoden 2025 talousarvioon nähden. Tästä suurin osa (n. 3 500 €) on henkilöstökustannusten pienenemistä. Kulttuuritapahtumiin on budjetoitu 1 000 euroa enemmän tähän vuoteen nähden. Vuoden 2025 kulttuuritapahtumat ovat olleet onnistuneita, joten tapahtumien järjestämistä kannattaa kehittää edelleen.

Kulttuuritoimi

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	-1 930	0	2 000	2 000	2 000	2 000
TOIMINTAKULUT	-20 971	-22 683	-22 463	-22 463	-22 463	-22 463
TOIMINTAKATE (Netto)	-22 901	-22 683	-20 463	-20 463	-20 463	-20 463

Kirjastopalveluiden toimintakatteessa on vähennystä noin 15 000 euroa (14 %) vuoden 2025 talousarvioon verrattuna. Tästä lähes kaksikolmasosa tulee henkilöstökulujen alenemisella. Loput vähennykset kohdentuvat kirjamäärärahoihin sekä aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin.

Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden tavoitteet ja toimenpiteet ovat esitetty alla olevassa taulukossa. Siitä on havaittavissa myös tavoitteiden mittaamista osoittavat tunnusluvut tai dikotomisat muuttujat (Kyllä/Ei), joilla tullaan tarkastelemaan tavoitteiden saavuttamista. Haasteena tavoitteiden saavuttamiselle voivat olla rajalliset henkilöstöresurssit ja muut resurssit sekä alueellinen kilpailu tapahtumatuotannossa (esim. päällekkäisyydet).

Kirjastotoimi

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	2 358	0	2 400	2 400	2 400	2 400
TOIMINTAKULUT	-97 200	-104 335	-91 660	-91 660	-91 660	-91 660
TOIMINTAKATE (Netto)	-94 842	-104 335	-89 260	-89 260	-89 260	-89 260

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Toteuma
Kirjaston palvelut tutuiksi ja saavutettaviksi kaikille taivassalolaisille	- Kirjaston houkuttelevuuden lisääminen toimintojen ja tapahtumien markkinoinnilla - Matalan kynnyksen tapahtumien järjestäminen kaikille väestöryhmille (esim. miehet & maahanmuuttajat)	- Kävijämäärät - Lainausoikeutta käyttäneiden määrä - Tapahtumiin osallistuneiden määrä - Kirjastonkäytönopetuksiin osallistuneiden määrä - Kirjaston aukiolotunnit - Lukutaitoa edistävien tapahtumien ja käyttäjäkoulutusten osallistujamäärä yli ja alle 18-vuotiaiden osalta	
Kaikenikäisten taivassalolaisten lukutaidon edistäminen.	- Järjestetään kirjavinkkaustapahtumia myös aikuisille. - Järjestetään lukuhaasteita - Tehdään yhteistyötä koulun ja varhaiskasvatuksen kanssa	- Kirjavinkkaustapahtumien määrä ja niihin osallistuneiden määrä - Lukuhaasteiden määrä ja niihin osallistuneiden määrä - Kirjaston ja koulun yhteistyö-suunnitelman toteutuminen (K/E) - Koulun ja varhaiskasvatuksen kanssa tehtävien yhteistyötapahtumien määrä	
Kirjasto väylänä oppimiseen, harrastamiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen	- Aktiivista kansalaisuutta tukevien tapahtumien järjestäminen (esim. sivistävät luennot, mediakasvatus, digituki) - Tietokirjojen ja esineiden määrä, laatu ja esilletuonti osana kirjaston kokoelmaa - Hyvinvointia ja kestävä elämäntapaa tukevien tapahtumien järjestäminen (esim. lukuretriitti, viherkasvien vaihto)	- Yhteiskunnallisten tapahtumien määrä ja osallistujamäärä - Mediakasvatuksen osallistujamäärä - Digituen tarjonta ja osallistujamäärä - Tietokirjojen ja esineiden lainausmäärä - Hyvinvointia ja kestävä elämäntapaa tukevien tapahtumien määrä ja osallistujamäärä	
Kulttuurin yhdenvertaisen saatavuuden edistäminen sekä paikallisen identiteetin ja yhteisöllisyyden tukeminen	- Huomioidaan eri väestöryhmät (esim. lapset, palvelukodissa asuvat, maahanmuuttajat) vuoden 2026 tapahtumasuunnittelussa	- Sisällöiltään, sijainniltaan ja kohderyhmiltään vaihtelevien tapahtumien määrä + osallistujamäärät	
Kulttuurin vaikuttavuuden vahvistaminen suhteessa alueelliseen elinvoimaan	- Jatkokehitetään aloitettua yhteistyötä yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa, ja pyritään luomaan aiempaa suunnitellumpi ja paremmin myös Taivassalon ulkopuolelle näkyvä tapahtumakokonaisuus kesäkaudelle	-Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa järjestettyjen kulttuuritapahtumien osallistujamäärä + tapahtumien määrä	

HYVINVOINTI- JA NUORISOTOIMI 350

Palvelusuunnitelma:

Hyvinvointi- ja nuorisopalveluiden tehtävänä on huolehtia kunnan nuoriso- ja liikuntatoiminnasta sekä koko kunnan tasoisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön koordinoinnista.

Hyvinvointi- ja nuorisotoimi tarjoaa kuntalaisille laadukasta vapaa-ajantoimintaa ja luo edellytyksiä harrastamiselle ja aktiiviselle vapaa-ajalle. Hyvinvointi- ja nuorisopalveluiden tehtäväkokonaisuuteen liittyy rajapintayhteistyö hyvinvointialueen kanssa. Ehkäisevän päihdetyön koordinointi kuuluu myös tehtäväkokonaisuuteen, samoin yhdistysyhteistyön koordinointi.

Nuorisotoiminta luo edellytyksiä lasten ja nuorten hyvinvointiin, harrastuksiin sekä omaehtoiseen toimintaan nuorisolain (1285/2016) edellyttämällä tavalla lähipalveluna ja yhdessä muiden paikallisten ja alueellisten nuorisoalan toimijoiden kanssa. Kaikessa toiminnassa korostuu lasten ja nuorten osallisuus nuorisovaltuuston toimiessa nuorten asioiden virallisena esiintuojana ja kommentoijana. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorille apua ja löytää ne palvelut, joita nuori tarvitsee pärjätäkseen elämässään.

Liikuntatoiminta järjestää erilaisia ja monipuolisia liikuntapalveluita eri kohderyhmät huomioon ottaen. Toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa ovat mukana muut Taivassalossa liikuntaa järjestävät paikalliset ja alueelliset tahot. Liikuntatoiminta tarjoaa myös toimitiloja liikuntaan.

Hyvinvointi- ja nuorisotoimi

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	43 920	97 441	127 900	127 900	127 900	127 900
TOIMINTAKULUT	-188 272	-175 594	-238 796	-184 251	-184 251	-184 251
TOIMINTAKATE (Netto)	-144 352	-78 153	-110 896	-56 351	-56 351	-56 351

Nuorisotoiminnan toimintakatteessa on alenemaa 17 % (n. 14 000 €) vuoden 2025 talousarvioon nähden. Tämä selittyy toimintatuottojen lisääntymisellä. Vuodelle 2026 on arvioitu toimintatuottoja lähes 76 000 €. Tästä 45 000 € on aluehallintovirastolta haettavaa saaristokuntien (Kustaa ja Taivassalo) nuorisotyön kehittämisavustusta. Harrastamisen Suomen mallin -hankkeelta siirtyy lähes 14 000 euroa ensi vuodelle. Lisäksi harrastamismahdollisuuksien tarjoamisen jatkamiseen vuonna 2025 on tarkoitus hakea aluehallintovirastolta 6 000 euroa.

Toimintakuluissa on laskua lähes neljännes tämän vuoden budjettiin nähden. Tämän taustalla on muun muassa yhden työntekijän siirtyminen osa-aikaiseksi (80 %:n työaika). Palveluiden ostoihin on puolestaan budjetoitu reilusti tätä vuotta enemmän. Tarkoitus on toteuttaa Harrastamisen Suomen mallin harrastustoimintaa ostopalvelutoimintana.

Taivassalo osallistuu Kustavi-Taivassalo-Vehmaa -yhteishankkeeseen etsivän nuorisotyön osalta. Tähän on varattu omarahoitusosuudeksi noin 5 500 euroa. Lisäksi Taivassalo on mukana Ankkuri-tiimin nuorisotyöntekijän yhteisrahoituksessa yhdessä Kustavin, Laitilan, Uudenkaupungin ja Vehmaan kanssa. Taivassalon vuosikustannus tästä on noin 3 200 euroa.

Hyvinvointi- ja nuorisotoimen toimintakate sisältää lautakuntavaiheen talousarviokäsittelyn jälkeen kunnan palveluksesta pois lähteneen henkilön henkilöstökustannusmäärärahan vähennyksen. Kyseisen tehtävän tehtävät organisoidaan nykypalvelutarvetta vastaaviksi toimialalla.

Nuorisotoiminta

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	15 793	36 609	75 900	75 900	75 900	75 900
TOIMINTAKULUT	-143 736	-116 019	-141 020	-117 484	-117 484	-117 484
TOIMINTAKATE (Netto)	-127 943	-79 410	-65 120	-41 584	-41 584	-41 584

Liikuntatoiminnan toimintakatteessa on lähes kolminkertainen kasvu vuoden 2025 talousarvioon nähden. Toimintatuottoja on budjetoitu noin 8 000 euroa vähemmän ensi vuodelle tähän vuoteen verrattuna. Budjetoidut tuotot koostuvat kuntosalin ja liikuntahallin käyttömaksuista, vuodelta 2025 vuodelle 2026 siirtyvälle Liikkuva saaristo -hankkeelle (hanketyöntekijä) ja Suomi liikkeelle -avustushausta mahdollisesti haettavasta avustuksesta (n. 11 000 €), jolla on tarkoitus jatkaa hyvin onnistunut Liiku Taivassalossa -hanketta ostopalveluja hyödyntäen.

Toimintakulujen lisääntyminen johtuu ostopalvelujen (n. 11 000 €) ja henkilöstökulujen (n. 30 000 €) lisääntymisestä. Liikuntatoiminnan merkityksellisyys kuntalaisten fyysisen terveyden vahvistamisena sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ennaltaehkäisevänä tekijänä on huomioitava. Näin ollen liikuntapaikat vaativat kunnossapitoa ja kehittämistä jatkossakin. Esimerkiksi kuntosalin laitteiston päivittäminen alkaa olla ajankohtaista lähitulevaisuudessa.

Liikuntatoiminta

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	28 127	60 832	52 000	52 000	52 000	52 000
TOIMINTAKULUT	-42 377	-51 839	-92 183	-61 174	-61 174	-61 174
TOIMINTAKATE (Netto)	-14 250	8 993	-40 183	-9 174	-9 174	-9 174

Hyvinvoinnin edistämisen toimintakulut koostuvat hyvinvointi- ja nuorisopalveluvastaavan palkan jyvittämisestä sekä Kuntaliiton ylläpitämän sähköisen hyvinvointikertomuksen vuosimaksusta. Hyvinvoinnin edistämiseen kuuluu vahvasti yhteistyö hyvinvointialueen kanssa myös ehkäisevän päihdetyön osalta.

Hyvinvointi- ja nuorisopalveluiden tavoitteet ja toimenpiteet ovat esitetty alla olevassa taulukossa. Siitä on havaittavissa myös tavoitteiden mittaamista osoittavat tunnusluvut tai dikotomisat muuttujat (Kyllä/Ei), joilla tullaan tarkastelemaan tavoitteiden saavuttamista. Haasteena tavoitteiden saavuttamiselle voivat olla rajalliset henkilöstöresurssit ja muut resurssit.

Hyvinvoinnin edistäminen

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTAKULUT	-1 534	-7 086	-5 593	-5 593	-5 593	-5 593
TOIMINTAKATE (Netto)	-1 534	-7 086	-5 593	-5 593	-5 593	-5 593

Tavoite	Toimenpiteet	Mittarit	Toteuma
Kuntalaisten omaehtoisen liikunnan lisääminen erilaisten liikuntakampanjoiden avulla	- Kolmen kampanjan (Syysliikkuja, Talviliikkuja ja Haastepyöräily) järjestäminen vuoden 2026 aikana - Asukkaiden kannustaminen omaehtoiseen liikkuamiseen ja osallistumiseen kampanjoiden ja viestinnän avulla	- Toteutuminen (K/E) - Osallistujamäärä	
- Kuntalaisten hyvinvoinnin lisääminen ja yhdessä tekemisen mahdollisuuksien vahvistaminen	- Liikuntahallin salin aktiivinen ja monipuolinen käyttö tarjoamalla mm. liikuntavuoroja eri käyttäjäryhmille - Yhteistyön vahvistaminen seurojen, yhdistysten ja koulun kanssa siten, että sali saadaan palvelemaan mahdollisimman monia	- Liikuntahallin käyttöaste (varatut vuorot / varattavat vuorot, %, tavoitetaso 75 %)	
Nuorten osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen	- Järjestetään tilaisuuksia, joissa nuorille tarjotaan mahdollisuus osallisuuden vahvistamiseen ja palveluiden sekä oman elinympäristönsä kehittämiseen	- Nuorisovaltuuston kokoukset (lukumäärä + käsiteltyjen asioiden määrä) - Popparin talokokousten määrä + osallistujamäärä - Nuorten kuulemisillan järjestäminen (K/E)	
Monipuolisten ja turvallisten, nuorten hyvinvointia ja kasvua tukevien vapaa-ajanviettomahdollisuuksien tarjoaminen	- Kerhojen, retkien, leirien, lomatoiminnan ja Poppari-tapahtumien järjestäminen	- Toteutuneiden loma-ajan kerho- ja leiripäivien määrä - Nuorten tyytyväisyys nuorisopalvelujen toimintaan (tavoitetaso 75 %)	
Kuntalaisten osallistaminen kunnan kehittämiseen	- Yhdistysiltojen järjestäminen	- Tapahtumien lukumäärä ja osallistujien määrä	

JOUKKOLIIKENNE 360

Palvelusuunnitelma:

Välttämättömien joukkoliikennepalveluiden järjestäminen muun muassa asiointien mahdollistamiseksi.

Joukkoliikenne

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTAKULUT	-15 000	-19 000	-19 000	-19 000	-19 000	-19 000
TOIMINTAKATE (Netto)	-15 000	-19 000	-19 000	-19 000	-19 000	-19 000

7.3. Tekninen lautakunta

7.3.1. Teknisen lautakunnan sitovat ulkoiset määrärahat

Tekniset palvelut						
Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	862 197	688 400	644 070	644 070	644 070	644 070
TOIMINTAKULUT	-2 412 456	-2 308 388	-2 302 112	-2 138 112	-2 138 112	-2 163 112
TOIMINTAKATE (Netto)	-1 550 259	-1 619 988	-1 658 042	-1 494 042	-1 494 042	-1 519 042

7.3.2. Teknisten palveluiden perustehtävät

Tuottaa hyvät ja kustannustehokkaat tekniset palvelut kaikille kuntalaisille. Pidetään huolta kunnan omaisuudesta ja huolehditaan omaisuuden teknisestä kunnosta pitkällä aikavälillä. Hyväkuntoiset ja hoidetut ympäristöt luovat kuntalaisille viihtyvyyttä ja kunnalle vetovoimaisuutta.

Teknisten palveluiden toimielin on tekninen lautakunta. Talousarvion sitovuus on toimielintasolla.

7.3.3. Teknisten palveluiden vuosi 2026 ja olennaiset talousarvioon vaikuttavat huomiot

Rakennuskustannusten nousu on ollut hyvin merkittävää vuosien edeltävien vuosien aikana. Rakennuskustannusten hinnannousu on tasoittunut ja hintataso laskenut mutta ei ennen hinnan nousua olleelle tasolle. Urakkahinnat ovat laskeneet ja tasapainottuneet, joka luo pohjan edulliselle rakentamiselle toki pienen alakohtaisen yrityskannan avulla. Investointihankkeiden hinnalla saavutetaan enemmän sisältöä mutta toisaalta rakentamisen vähenemisen seurauksena rakennuslupien määrä on romahtanut totutusta määrästä.

Rakentamisen lainsäädäntö ja määräykset ovat monipuolistuneet, joka edellyttää enemmän suoritteita ja henkilöstöä ulkoisilta palveluntuottajilta kasvattaen kustannustasoa.

Teknisten palveluiden toiminnalliset ja sitovat tavoitteet

TAVOITE	TOIMINTA	MITTARI	MERKITTÄVÄT RISKIT
Tavoitteellisuus Avoimuus Luonto Viihtyvyyden parantaminen Vetovoima-tekijöiden säilyttäminen ja lisääminen	-Tuottaa ja järjestää kunnallishallinnolle, yksityisille kuntalaisille, kesäasukkaille ja yrityksille kunnan resurssit huomioon ottaen hyvät tekniset palvelut. -Pitää huolta kunnan omaisuudesta siten, että rakennusten, infrastruktuurin ja ympäristön tila, sekä omaisuuden arvo säilyy hyvänä. -Kunnassa oleskelevien viihtyvyys ja hyvinvointi paranee ja muuttaminen kuntaan on houkuttelevaa. -Elinympäristöä ja alueen elinvoimaa kehitetään yhdessä kuntalaisten kanssa.	Toteutuneet investoinnit	Kustannusten pysyminen annetuissa raameissa.
Toiminnan ja talouden yhteyden huomiointi palvelutuotannossa	-Palvelutuotannon tehostaminen ja vaihtoehtojen toimintatapojen etsiminen -Resurssien mahdollistaman laatutason ylläpitäminen -Palvelujen tuottaminen ja järjestäminen annetuilla resursseilla -Kiinteistöjen korjausvastuu -Kiinteistöjen käyttövastike -Tilapankki, kustannussäästö / vuosi -Siivous, sisäinen -Ruokapalvelu, oppilaslounas päiväkotilounas	-Talousarviossa määritettyjen toimintojen toteuttaminen talousarviomäärärahoilla. -Toiminnan tuottojen ja kulujen netto +/- 5 % hyväksytystä talousarviosta. 1,02 € /m2/kk 6,02 €/m2/kk -18 000 €/vuosi -2,97 €/m2/kk <6,60 €/annos <5,95 €/annos	Kustannusten pysyminen annetuissa raameissa.

TEKNINEN LAUTAKUNTA 400

Tuottaa kunnallishallinnolle, yksityisille kuntalaisille, kesäasukkaille ja yrityksille kunnan resurssit huomioon ottaen hyvät tekniset ja rakennettuun ympäristöön liittyvät palvelut.

Tekninen lautakunta

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	117 180	10 000	154 500	154 500	154 500	154 500
TOIMINTAKULUT	-395 740	-357 794	-419 543	-285 543	-285 543	-280 543
TOIMINTAKATE (Netto)	-278 560	-347 794	-265 043	-131 043	-131 043	-126 043

Teknisen lautakunnan toimintakate sisältää sekä yhteistoimintaneuvotteluiden tuloksen mukaisesti ehdotetut henkilöstökustannussäästöarviot vuodelle 2026 sekä muut esitetyt säästötoimenpiteiden kustannussäästöarviot. Tarkat summat määräytyvät vasta mahdollisten operatiivisten päätösten jälkeen ja ne kohdistetaan oikeille kustannuspaikoille ja tileille käyttösuunnitelmavaiheessa.

KIINTEISTÖT JA ALUEIDEN KUNNOSSAPITO 410

Rakennusten ja huoneistojen kunnon ja varustelutason päivittäminen nykyisen vaatimustason täyttäväksi sekä hyvä käytettävyys ja rakennusten hyvän kunnon ylläpitäminen.

Ylläpitokustannukset säilytetään kestäväällä tasolla ja etsitään mahdollisuuksien mukaan kustannustehokkuutta ylläpitokustannuksiin puitesopimusten ja ulkoisen toiminnan optimoinnilla suhteessa sisäiseen työhön.

Tila- ja kustannustehokkuutta parannetaan perustamalla tilapankki ja seuranta tehostetaan käyttötalouden ja peruskorjausten mittareilla.

Mittareita ovat: €/m²/kk /käyttötalous, €/m²/kk /peruskorjaukset

Tilapankkiin siirretään periaatteellisesti seuraavat kriteerit täyttävät kiinteistöt:

- tarpeettomat
- vajaakäytössä olevat
- tekninen kunto ei täytä vaatimuksia
- tulot eivät riitä kattamaan menoja.

Tilapankki ja sen toimintatapa kuvataan alla olevassa liitteessä.

Kiinteistöt ja alueiden kp

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	516 288	579 200	454 000	388 400	388 400	388 400
TOIMINTAKULUT	-1 126 108	-889 533	-885 015	-885 015	-885 015	-885 015
TOIMINTAKATE (Netto)	-609 820	-310 333	-431 015	-496 615	-496 615	-496 615

TILAPANKKI 2026						
KP		m ²	kk	Käyttö 2026	KÄYTTÖ €/v 2026	Brutto €/v 2026
	NUORTEN TALO	450	12	3 300	3 300	3 300
	PIKKU LUKKARI	100	12	1 500	1 500	1 500
		0,	12	0	0	0
		0	12	0	0	0
		0	12	0	0	0
	TILAPANKKI YHT. 2026	550		4 800	4 800	4 800

MAA- JA METSÄTILAT 420

Hoidetaan kunnan maa- ja metsätiloja. Päivitetyin metsänhoitosuunnitelman mukaisesti toteutetaan hoitotoimenpiteitä. Vuonna 2026 metsien myyntiä ei aktivoida mutta mahdollisuus metsien myyntiin arvioidaan vuositasona.

Maa- ja metsätilat

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	114 086	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-21 721	-3 000	-3 700	-3 700	-3 700	-3 700
TOIMINTAKATE (Netto)	92 365	-3 000	-3 700	-3 700	-3 700	-3 700

TIET JA YLEISET ALUEET 430

Yksityisteiden nykyisen kunnan ylläpitäminen kunnan myöntämien avustusten turvin. Tuetaan tiekuntia avustuksin yksityistieverkon saattamiseksi mahdollisimman hyvään kuntoon ja eniten liikennöityjen teiden päällystämiseksi. Lisäksi kunnan omien hallinnoitavien ja ylläpidettävien teiden toimivuuden varmistaminen investointirahoituksen avulla.

Tiet ja yleiset alueet

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	3 616	4 200	4 420	4 420	4 420	4 420
TOIMINTAKULUT	-200 757	-141 957	-154 984	-154 984	-154 984	-154 984
TOIMINTAKATE (Netto)	-197 142	-137 757	-150 564	-150 564	-150 564	-150 564

JÄTEHUOLTO 440

Päivitettyjen kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti kattavat ja ajanmukaiset jätehuoltopalvelut yhdessä sopivimman alueella toimivan kumppanin kanssa. Ylläpidetään jätehuoltorekisteriä lain edellyttämällä tavalla. Toimintatulot katetaan asunnoilta kerättävillä ekomaksuilla.

Jätehuolto

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	63 307	60 000	-5 600	60 000	60 000	60 000
TOIMINTAKULUT	-67 590	-59 000	-60 900	-60 900	-60 900	-60 900
TOIMINTAKATE (Netto)	-4 283	1 000	-66 500	-900	-900	-900

RAKENNUSVALVONTA JA YMPÄRISTÖTOIMI

Tehtävänä on käsitellä luvanhakijoiden rakentamis- ja toimenpideluvat sekä toimenpideilmoitukset MRL:n, MRA:n ja kunnan rakennusjärjestyksen edellyttämällä tavalla hyvää hallintotapaa noudattaen. Uuden rakennuslain vaikutus on alkanut jo vuonna 2025, mutta todelliset vaikutukset ilmenevät vuonna 2026. Taloudellisen epävarmuuden ja rakennuskustannusten hintojen nousun vuoksi kunnassa tapahtuva rakentaminen jäänee melko alhaiselle tasolle ja rakennusvalvonnan tulot ja työmäärä pienenevät edelleen.

Rakenn.valvonta ja ymp.toimi

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	46 892	35 000	36 750	36 750	36 750	36 750
TOIMINTAKULUT	-148 667	-149 323	-153 939	-153 939	-153 939	-153 939
TOIMINTAKATE (Netto)	-101 775	-114 323	-117 189	-117 189	-117 189	-117 189

RUOKA- JA PUHTAUSPALVELUT

Tuottaa Taivassalon kunnan ateriapalvelut perusopetukseen, varhaiskasvatukseen ja henkilöstöruokailun Taivassalon kunnan henkilökunnalle.

Tarjoamme laadukkaita ja maittavia aterioita ravitsemussuositusten mukaisesti ja kustannustehokkaasti kaikille asiakasryhmille.

Ruoka- ja puhtauspalvelut

Tuloslaskelma, ulkoiset €	Tilinpäätös 2024	Talousarvio 2025	TA LTK 2026	TA KJ 2026	TA KH 2026	TA KV 2026
Tuloarviot ja määrärahat						
TOIMINTATUOTOT	829	0	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-451 833	-707 781	-624 031	-594 031	-594 031	-624 031
TOIMINTAKATE (Netto)	-451 004	-707 781	-624 031	-594 031	-594 031	-624 031

8. Investoinnit

8.1. Investointihankkeet

Investoinnit, €	InVa	Proj	Tili	Kp	TA2026	TS2027	TS2028	Yhteensä 2026-2028
Konsernihallinto								
Maa-alueiden hankinta	1,2	9000	1100	1311	20 000	20 000	20 000	60 000
Osallistava budjetointi	1-3	9166	1000	1311	10 000	10 000	10 000	30 000
Sähköinen arkisto	1-3	9167	1000	1311	20 000			20 000
Varautuminen	1-3	9169	1180	1311	10 000	10 000	10 000	30 000
Kaavoitus	1,2	9170	1100	1311	20 000	20 000	20 000	60 000
KOHA YHTEENSÄ					80 000	60 000	60 000	200 000
Investoinnit, €	InVa	Proj	Tili	Kp	TA2026	TS2027	TS2028	Yhteensä 2026-2028
Sivistystoimi								
Yhtenäiskoulun toiminta-areenan laitojen uusiminen	2,3	UUSI	1170	3521	15 000			15 000
Perusopetuksen henkilöstön kannettavat tietokoneet ja luokkien IVT-tekniikka	2,3	UUSI	1174	3133	15 000			15 000
SILA YHTEENSÄ					30 000	0	0	30 000
Investoinnit, €	InVa	Proj	Tili	Kp	TA2026	TS2027	TS2028	Yhteensä 2026-2028
Tekninen toimi								
Aurinkopaneelit	2	9474	1170	4121			100 000	100 000
Hakkenpään alueen kehittäminen, suunnittelu ja toteutustoimenpiteet	1,2	9437	1100	4121	120 000	25 000		145 000
IT-palveluna	2	9460	1000	4012	15 000	15 000		30 000
IVT-laitehankinnat	2	9200	1174	4012				0
Jätehuolto	2	9421	1150	4411	10 000	180 000		190 000
Kaavateiden kunnostus ja valaistus	2	9410	1130	4311	40 000	40 000		80 000
Keskustan kehittäminen	1-3	9472	1100	4121	10 000	20 000		30 000
Omakotitonttimyyntiä edistävät alueen kehittämistoimenpiteiden toteutus	1,2	9168	1100	4121	10 000	10 000		20 000
Mansikkakarin alueen suunnittelu, kehitys ja rakentaminen, mm. uimaranta	1,2	9493	1100	4125	50 000	50 000		100 000
Koulun keittiön korjaus ja modernisointi	2,3	UUSI	1170	4123	10 000	85 000		95 000
Liikunta- ja kuntosalin toiminnalliset muutokset ja korjaukset	2,3	UUSI	1170	4122	60 000	200 000		260 000
Hyötypuutarha	2,3	UUSI	1100	4121	22 000			22 000
TEKLA YHTEENSÄ					347 000	625 000	100 000	1 072 000
Investointimenot yhteensä					457 000	685 000	160 000	1 302 000
Investointitulot yhteensä					0	0	0	0
Investoinnit yhteensä, netto					457 000	685 000	160 000	1 302 000

Investointihankkeista vastuulliset: 1) kunnanjohtaja, 2) vt. tekninen johtaja, 3) rehtori-sivistystoimenjohtaja
Vastuuhenkilöt johtavat investointihankkeiden operatiivista toimintaa ja antavat työohjeet organisaatiolle.

8.2. Investointien hankekohtaiset perustelut

Konsernihallinto	
Maa-alueiden hankinta	Maa-alueiden hankinnan avulla toteutetaan tavoitetta toteuttaa kuntaa kehittävää maapolitiikkaa.
Osallistava budjetointi	Osallistavalla budjetoinnilla toteutetaan strategista tavoitetta kuntalaisten osallistamisesta.
Sähköinen arkisto	Sähköisen arkiston käyttöönotto on julkishallinnossa lakisääteistä. Arkisto hankitaan kaikkien toimialojen pitkään ja pysyvästi säilytettäviä aineistoja varten. Sähköinen arkisto parantaa aineistojen käytettävyyttä, mahdollistaa tietoturvallisen säilyttämisen ja kokonaan digitaalisen asiankäsittelyn. Sähköisen arkistoinnin projektin aloitus siirtyy vuodelta 2025 vuodelle 2026.
Varautuminen	Varautumisen tarvikkeiden päivittäminen ja hankinta
Kaavoitus	Kunta tarvitsee uutta tonttivarantoa: omakotitontteja, yritystontteja ja vapaa-ajan tontteja.

Sivistystoimi	
Yhtenäiskoulun toiminta-areenan laitojen uusiminen	Yhtenäiskoulun piha-alueella oleva toiminta-areena on kulunut ja laidat alkavat olla vaarallisen huonossa kunnossa. Ne tulisi uudistaa vuoden 2026 aikana.
Perusopetuksen henkilöstön kannettavat tietokoneet ja luokkien IVT-tekniikka	Suurin osa perusopetuksen opetushenkilöstön tietokoneista alkaa olla niin sanotusti "tiensä päässä". Niissä on alkanut olla paljon vikoja. Kaikkia vikoja ei ole pystytty korjaamaan, vaan on jouduttu ostamaan opetuksen käyttötaloudesta uusia koneita. Tarve on noin 20 uudelle koneelle. Lisäksi osassa luokista on vielä uusittavia IVT-laitteita. Myös osa oppilaiden käytössä olevista Chromebookeista vaatii uusimisen.

Tekninen toimi	
Aurinkopaneelit	Kunta tekee kustannussäästöjä ekologisella tavalla aurinkoenergiaa hyödyntäen soveltuviin rakennuksiin.
Hakkenpään alueen kehittäminen, suunnittelu ja toteutustoimenpiteet	Alueen kehittäminen nykyisten ja taloussuunnittelukaudella suunniteltavin toimenpitein.
IT-palveluna	Vuoden 2025 aikana tehtävät tarvittavat laitteistohankinnat ja niiden käyttöönotto.
IVT-laitteet	Kiinteiden it-varustekokonaisuuksien hankinta on jatkuva prosessi.
Jätehuolto	Uuden jätelain mukaisten toimintaedellytysten hankkiminen.
Kaavateiden kunnostus ja valaistus	Kaavateiden kunnostusta tarvitaan vuosittain vaihtuvien sääolosuhteiden ja muusta syystä tapahtuvan kulumisen johdosta.
Keskustan kehittäminen	Taivassalon keskustan ilmettä ja vetovoimaisuutta on toivottu kehitettävän ja siistittävän. Suunnitelmat ja kehitystoimenpiteet keskustan alueiden, rakennelmien ym. parantamiseksi ja päivittämiseksi. Keskustan kehittämisen suunnitelmat ovat sidoksissa kunnan alueella muutoin tapahtuvaan kehitykseen esim. sote-palveluiden osalta.
Omakotitonttimyyntiä edistävät alueen kehittämistoimenpiteiden toteutus	Kaavoitettujen alueiden ja myytävien tonttien ympäristön houkuttelevuuden, viihtyisyyden ja toiminnallisuuden kehittäminen.
Mansikkakarin alueen suunnittelu, kehitys ja rakentaminen, mm. uimaranta	Mansikkakarin aluetta kehitetään lähivuotina ja tavoitteena on ainakin puuston harvennusta alueella, uimarannan tekemistä, ruoppaamista, yms.
Koulun keittiön korjaus ja modernisointi	Koulun keittiön toiminnallisuuden nykyaikaistaminen ja rakenteiden sekä laitteiden korjaukset ja uusinnat. Suunnittelu vuoden 2026 aikana.
Liikunta- ja kuntosalin toiminnalliset muutokset ja korjaukset	Liikuntasalin lattian kokonaisvaltaiset tutkimukset (v. 2026) ja mahdolliset korjaukset (v. 2027). Kuntosalin mahdolliset muutokset v. 2026.
Hyötypuutarha	Hyötypuutarhan toteuttamiseen liittyvät rakennustoimenpiteet ja hankinnat (mm. pergola ja kastelujärjestelmä).

9. Palveluista perittävien maksujen yleiset perusteet

Yleistä maksupolitiikasta

Maksupolitiikan voidaan määritellä sisältävän ne periaatteet, joita toimielimet noudattavat tehdessään maksujen perusteita ja maksujen tasoa koskevia päätöksiä.

Maksupoliittisia tavoitteita ja toimintalinjoja laajalti tarkasteltaessa tulee ottaa kantaa mm. seuraaviin seikkoihin:

- rahoitustarpeen kattaminen (maksuilla katettava osuus tuloista, taksojen rakenne ja sen vaikutus tuloihin jne.);
- maksujen vaikutus palvelusten kysyntään yleensä ja erityisesti eri kausina (kuukaudet, vuorokauden ajat jne.);
- maksujen vaikutus tilojen (kapasiteetin) käyttöasteeseen (mm. kilpailunäkökohdat);
- tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat (laskuttaminen / käteismaksu / luottotappioiden ehkäisy / rahavarojen hallussapidon riski / perintätoimien kannattavuus jne.);
- arvonlisäverollisuus. Tällä on erityinen merkitys kiinteistöjen käyttöluovutusten kohdalla; (mikäli kiinteistö vuokrataan arvonlisäverottomalla sopimuksella, ei kunta saa vähentää investointi- ja käyttömenojen arvonlisäveroa)
- maksujen kohdistuminen eri käyttäjäryhmiin (ansiotason mukaiset ryhmät, lapset, vanhukset, vieraskuntalaiset jne.), mitkä kunnan viranomaiset päättävät maksuista, yleisvaltakunnalliset ja eri sektoreiden toimintaa ja rahoitusta koskevat tavoitteet (mm. taksojen yhtenäistäminen, kustannusvastaavuus);
- paikalliset, maksupolitiikkaan vaikuttavat erityistekijät;
- Taivassalon kuntastrategia.

Ylimpänä valvovana viranomaisena toimii kunnanhallitus.

Käsitteistö

Osa kunnallisista maksuista on julkisoikeudellisia maksuja, joiden kantaminen perustuu nimenomaisiin säännöksiin laissa.

Kunta voi periä myös yksityisoikeudellisia maksuja. Näiden maksujen kantamisessa kunnan asema on sama kuin vastaavan laitoksen omistavan tai vastaavia palveluksia tarjoavan yksityisen yhteisön.

Kuntaliitto antaa suosituksia ja malleja erilaisten maksujen, taksojen ja tariffien määrittämisestä.

Maksun käsite on tässä ohjeistossa ymmärretty varsin laajasti ja siihen sisältyy sellaisiakin tuloeria kuin vuokria ja korvauksia, koska ne voidaan mm. kustannusten kattavuuden, kohtaannon ja perinnän vuoksi rinnastaa varsinaisiin maksuihin.¹

1

Maksuja määrittäessä päätetään siitä tulosta, joka tulee kunnalle. Sen lisäksi kunta voi ja usein joutuukin kantamaan arvonlisäveroa valtiolle. Maksun perusteella kannettava arvonlisävero ei siis ole kunnan tuloa vaan se on osa veronkantojärjestelmää. Siksi päätöksenteossa on päätettävä ensin kunnalle kuuluva tulo ja sitten todettava, onko maksu arvonlisäverojärjestelmän piiriin kuuluva ja jos on, niin mitä verokantaa maksuun sovelletaan.

On mahdollista, että maksun yhteydessä kannetaan myös muita veroja tai veronluonteisia maksuja, jotka tilitetään edelleen. Nämä on pidettävä erillään kunnalle kuuluvasta tulosta myös päätöksenteossa.

Joissakin tapauksissa maksun määrää kuntaa sitovasti esim. valtio, mutta kunnalle jää liikkumatilaa sen suhteen, minkälaista maksua peritään eri palvelukäyttäjiltä, esim. varhaiskasvatuksen maksut kuuluvat tällaiseen maksuryhmään. Tällöin tulee tätä ohjeistoa soveltaa maksun sijasta siihen päätöksentekoon, jolla päätetään maksun kohdentumisesta eri palvelukäyttäjien kesken.

SUORITTEIDEN KUSTANNUKSET JA NIIDEN LASKEMINEN

Yleistä

Suoritteiden hinnoittelu edellyttää suoritteiden omakustannushinnan selvittämistä. Suoritekohtaisesti laskettavia maksuja määrittäessä on selvítettävä kunkin yksittäisen suoritteen kustannukset erikseen. Kuntien ja kuntayhtymien kustannuslaskentaa säätelee valtakunnallinen ohjeistus JHS 203 eli julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunnan suositus. Ohjeistus liittyy kiinteästi Kuntatieto-uudistukseen, joka pyrkii yhtenäistämään mm. kuntien ja kuntayhtymien tilirakenteita ja kustannuslaskentaa sekä sitä kautta taloustiedon vertailukelpoisuutta.

Mikäli toimialoilla esiintyy sisäisen laskentatoimen soveltamisessa tulkintaa vaativia kohtia, voi niiden ratkaisemiseen kysyä neuvoa esim. Kuntaliiton asiantuntijoilta.

PÄÄSÄÄNTÖ

Otettaessa käyttöön uusia maksuja tai tarkistettaessa jo olemassa olevien maksujen suuruutta, on pyrittävä suoritteiden omakustannushintaan, ellei palvelun luonne, markkinaolosuhteet tai muut sellaiset tekijät erityisesti edellytä omakustannushintaa alempia tai korkeampia maksuja.

Omakustannushintaa alemmat maksut

Omakustannushintaa alempi maksu tulee kysymykseen, mikäli tätä puoltavat sosiaali- ja koulutuspolitiikkaan liittyvät tai muut näihin verrattavat perusteet.

Harvoille käyttäjille tarkoitetut sekä erityispalvelukset on yleensä hinnoiteltava omakustannushinnan mukaisesti.

Omakustannushintaa korkeammat maksut

Kun toimielimet tuottavat samanlaisia suoritteita kuin esimerkiksi yksityiset yritykset tai henkilöt, tulee kunnan hinnoitella tuote markkinaperusteisesti. Mikäli kunta toimii jossakin toiminnassa markkinoilla, on kyseinen toiminta eriytettävä siten, että kilpailullinen toiminta voidaan erottaa kunnan muusta toiminnasta, todentaa hinnoittelun perusteet sekä se että kilpailullista toimintaa ei tueta verovaroin. Kilpailullista toimintaa ja sen eriyttämisvelvoitetta valvoo kilpailu- ja kuluttajavirasto, ja vuodesta 2023 alkaen tästä on raportoitava muun kuntaraportoinnin yhteydessä valtiokonttorille. Toimialat huolehtivat raportointia varten tarvittavista tiedoista ja tietojen saatavuudesta.

MAKSUJEN MÄÄRÄÄMIS- JA TARKISTAMISMENETTELY

Ensisijainen velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin maksujen määrittämiseksi ja tarkistamiseksi on suoritteita tuottavalla toimielimellä. Toiminnoista operatiivisesti vastaavalla tai sellaiseksi esihenkilön tai kunnanjohtajan määrätyllä henkilöllä on velvollisuus tehdä tarvittavaa selvitystyötä tarkistusten ja muiden maksujen määrittämisen taustaselvittämisen osalta. Toimielinten on selvítettävä, sisältyykö niiden suoritetuotantoon sellaisia suoritteita, jotka tulisi asettaa maksullisiksi ja seurattava, ovatko maksuja koskevat ohjeet tarkoituksenmukaisia, sekä ryhdyttävä tarvittaessa asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Maksujen taso on tarkistettava vähintään olosuhteissa tapahtuvien muutosten perusteella. Mikäli maksulle vahvistetaan kaava (esim. kaukolämpö), on samassa yhteydessä määrittävä, miten kaavan soveltaminen suoritetaan (kuka / aikataulu, minkä mukaan tarkistus suoritetaan / ulkoinen muutos, joka laukaisee arviointiprosessin jne.).

Maksujen suuruuden tarkistaminen kustannusten muutosten perusteella on pääsääntöisesti

suoritettava ennen talousarviokäsittelyä, mikäli muutoksia senhetkiseen käytäntöön on tarpeen tehdä. Kunkin toimielimen on pidettävä luetteloa voimassa olevista maksuista.

MAKSUJEN PERIMINEN

Maksujen periminen suoritteen vastaanottajalta tulee ensisijaisesti pyrkiä järjestämään siten, että periminen tapahtuu joko suoritteen tuottamiseen ryhdyttyäessä tai heti suoritteen tuottamisen jälkeen riippuen ensi sijassa siitä, miten maksun periminen voidaan käytännöllisemmin ja varmimmin toteuttaa. Maksujen perimisessä tulee ottaa huomioon luottotappioiden ehkäiseminen sekä käteisen rahan hallussapitoon liittyvä turvallisuusriski. Maksutapojen ja välineiden kehittyminen sekä suoritteiden luovuttamisen sähköiset toimintatavat (esim. verkkokauppa) tulee ottaa huomioon.

Maksujen periminen suoritteen tuottamiseen ryhdyttyäessä tulee kysymykseen lähinnä kiinteiden maksujen yhteydessä. Milloin maksu peritään jälkikäteen, on sen tapahduttava yleensä siinä vaiheessa, jolloin valmis suorite tai todiste suoritteesta luovutetaan vastaanottajalle.

MAKSUPOLITIIKAN PÄÄPERIAATTEET

Talousarvio ja taloussuunnitelma ovat kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen taloudenohjauksen välineitä. Käsitellessään talousarvion ja -suunnitelman on kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston sisällytettävä päätöksentekonsa piiriin myös maksujen määräytymisperusteet, jotka sitten toimivat ko. toimialan yksityiskohtaisen valmistelun perusteena.

Maksun määräytymisperusteet

Tarkasteltaessa kunnan maksupolitiikkaa kokonaisuudessaan, on siinä noudatettava seuraavia hinnoitteluperiaatteita:

- Maksu vastaa vähintään palveluksista aiheutuneita kustannuksia.
- Maksuilla katetaan tuntuva osa palvelumuodon aiheuttamista kustannuksista.
- Vain vähäinen osa tuotantotoiminnasta aiheutuvista menoista katetaan maksutuloilla.
- Palvelu hinnoitellaan pääsääntöisesti yleisten markkinahintojen mukaisesti.
- Palvelu hinnoitellaan lähinnä harkinnanvaraisten, usein Taivassalon paikallisista olosuhteista johtuvien tekijöiden perusteella.
- Maksun päättää joku muu, esim. valtio.

Mikäli suoritteen luovuttaminen on järjestetty useammalla kuin yhdellä tavalla, on suoritteelle tarvittaessa määrättävä useampi hinta, joiden tasossa on otettava huomioon mahdollinen lisäkustannus lisävaihtoehdon järjestämisestä. Lisäkustannus voidaan periä myös palvelumaksuna, jolloin varsinainen suoritehintaa on yhtenäinen.

Maksun määräytymisperuste ilmaistaan maksuluokkien 1, 2, 3, M, H ja V avulla:

Maksuluokka 1

Maksun suuruus asetetaan vastaamaan vähintään suoritteen omakustannushintaa. Maksun suuruuden tarkoituksena on toiminnan menojen kattaminen palvelujen käyttäjiltä perityillä maksuilla käyttömäärän mukaisessa suhteessa. Tällöin ne kuntalaiset, jotka eivät käytä kyseistä palvelua, eivät joudu vero- tai muin varoin tukemaan palvelumuodon ylläpitoa.

Maksuluokka 2

Maksun suuruus edustaa palvelun omakustannushintaan nähden tuntuva korvausta suoritetusta suoritteesta, mutta on kuitenkin suoritteen omakustannushintaa alhaisempi. Maksuilla pyritään

siten kattamaan tuntuva osa palvelun aiheuttamista kustannuksista, mistä syystä on katsottu, että tähän maksuluokkaan lukeutuvilla maksuilla tulisi kattaa esim. puolet tai enemmän suoritteiden omakustannushinnasta. Maksuja peritään palveluista, joita ei ole katsottava välttämättömiksi palveluiksi, mutta joista omakustannushintaa vastaavaa maksua ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista periä.

Maksuluokka 3

Maksun suuruutta pidetään omakustannushinnan kannalta usein vähäisenä eikä maksun osuutta palvelun rahoituksessa ole siten pidettävä useinkaan merkittävänä. Maksun katsotaan lukeutuvan tähän maksuluokkaan, mikäli sen suuruus palvelun omakustannushintaan nähden on vähäinen tai esim. enintään puolet omakustannushinnasta. Maksuja peritään palveluista, jotka on katsottava lähinnä välttämättömiksi peruspalveluiksi ja joiden sijoittamista tähän maksuluokkaan voidaan useissa tapauksissa perustella esim. sosiaali- ja koulutuspoliittisilla syillä. Vaikka tähän maksuluokkaan sijoitetuilla maksuilla ei olekaan kaikissa tapauksissa mainittavaa merkitystä palvelun rahoituksessa, on kuitenkin katsottu maksujen perimisellä olevan eräissä tapauksissa merkitystä suoritteiden kysynnän ohjaamisessa.

Maksuluokka M

Markkinaolosuhteet määräävät maksun tai korvauksen suuruuden. Tilanteissa, joissa suoritteella on markkinahinta, hinnoitellaan suorite eräissä tapauksissa yleisillä markkinoilla vallitsevan hintatason mukaisesti. Siten suoritteesta perittävä maksu tai korvaus ei ensisijaisesti määräydy maksuluokissa 1, 2 tai 3 noudatettujen periaatteiden mukaan. Käytännössä markkinatilanteesta johtuen maksu saattaa kuitenkin sijoittua joko maksuluokkaan 1, 2 tai 3 huolimatta erilaisesta määräytymisperusteesta.

Maksuluokka H

Maksut ovat harkinnanvaraisia ja niiden asettaminen sekä suuruudesta päättäminen määräytyy Taivassalon kunnan paikallisten olosuhteiden mukaan. Palvelun hinnoittelu suoritetaan tähän maksuluokkaan lukeutuvien maksujen osalta kunnassa vallitsevien olosuhteiden perusteella, jolloin maksun tai korvauksen suuruus ei määräydy tässäkään tapauksessa maksuluokissa 1, 2 tai 3 noudatettujen periaatteiden mukaan.

Maksuluokka V

Valtion viranomainen tai muu toimivaltainen taho määrää maksun suuruuden. Useiden palvelujen osalta on valtion viranomaisten taholta määrätty palveluista perittävien maksujen suuruus tai niiden vaihtelurajat, eikä kunnalla siten ole vapaata harkintavaltaa näiden palvelujen hinnoittelussa. Useissa tapauksissa kyseiset maksut edustavat palvelun omakustannushintaan nähden vähäistä suuruusluokkaa, mikä johtuu hinnoittelevan viranomaisen yhteiskuntapoliittisista tavoitteista.

MAKSUPOLITIIKAN VALVONTA JA TULKINTA

Jokainen toimielin valvoo omalla toimialallaan maksupolitiikan noudattamista. Tulkinnoista vastaa tarvittaessa kunnanhallitus.

10. Täytäntöönpano-ohjeet

Hallintosäännön 63 §:n mukaan kunnanhallitus ja lautakunnat hyväksyvät talousarvioon perustuvan käyttösuunnitelmansa. Lisäksi todetaan, että valtuusto hyväksyy talousarvion yhteydessä erilliset talousarvion täytäntöönpano-ohjeet.

Kunnanhallitus voi vuoden 2026 talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden lisäksi antaa toimialoille tarvittaessa toiminnan ja talouden seurantaan liittyviä tarkempia ja yksityiskohtaisempia menettelytapaohteja.

Vuoden 2026 talousarvion täytäntöönpano

Hallintokuntien on noudatettava talousarviovuonna 2026 talousarviota ja tarkasteltava erityisesti toiminnan ja talouden yhteyttä sekä kiinnitettävä huomioita kustannustehokkuuteen.

Kaikessa toiminnassa ja määrärahojen käytössä pitää kiinnittää huomiota toiminnan ja talouden yhteneväisyyteen. Toimenpiteet on toteutettava annetuilla määrärahoilla ja toisaalta toimintojen muutosta tulee tarkastella suhteessa määrärahoihin. Toimialajohtaja vastaa toimialansa talousarvion toteuttamisesta annetuissa raameissa.

Käyttösuunnitelmat

Kunnanhallitus ja lautakunnat laativat hyväksytyyn talousarvioon perustuvan käyttösuunnitelman palveluittain. Tarkastuslautakunta ei laadi omaa erillistä käyttösuunnitelmaa.

Toimielin on sidottu valtuuston talousarviossa hyväksytyihin toiminnallisiin ja taloudellisiin tavoitteisiin. Talousarvion yleisperustelut ovat informaatiota, eikä sitä ole tarkoitettu sitovaksi. Talousarviossa esitetyt perustelut, tunnusluvut ja tavoitteet ovat ohjeellisia. Ne tulee ottaa huomioon lautakuntien käyttösuunnitelmien valmistelussa.

Talousarvion sitovuus määräytyy lautakunnittain siten, että sitovia käyttötalousosan lukuja ovat lautakunnan ulkoiset kokonaistulot, ulkoiset kokonaismenot ja netto. Lautakunta voi suorittaa muutoksia vastuualueiden ja palveluiden sekä tilien välillä. Tili- ja vastuuvapauden edellyttämä sitovuus muodostuu ulkoisesta toimintakatteesta (nettobudjetti).

Investointien osalta sitovuus on hanketasolla. Investointien osalta käyttösuunnitelmassa esitetään ja tarvittaessa tarkennetaan hankekohtaisia perusteluja sekä esitetään arvio hankkeen toteutusaikataulusta. Valtuusto hyväksyy talousarvion hyväksyessään vuoden 2026 investointihankkeiden aloituksen, eikä erillistä lupaa täytäntöönpanoon tarvita muilta toimielimiltä.

Käyttösuunnitelmat tulee käsitellä vastuulautakunnissa sekä toimittaa kunnanhallitukselle tiedoksi maaliskuun 2026 loppuun mennessä.

Toiminnan ja talouden seuranta sekä sisäinen valvonta

Talousarvion toteutumista seurataan toimielimissä. Talouden toteuma esitetään sekä toimintakatteiden erien osalta että investointien toteutumisen osalta. Valtuustolle laaditaan kunnan talouden toteutuman raportti maaliskuun lopun, kesäkuun lopun sekä syyskuun lopun tilanteesta.

Kukin lautakunta ja vastuhenkilöt vastaavat sisäisestä valvonnasta johtamansa toiminnan osalta.

Talousarvion noudattaminen ja talousarvion muutokset

Talousarviota ja sen määräyksiä tulee noudattaa toiminnassa. Tilivelvolliset ovat vastuussa vastuualueidensa taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta. Vastuualueen toiminnassa tulee noudattaa hyväksyttyä talousarviota ja käyttösuunnitelmaa sekä niihin liittyviä tavoitteita.

Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa. Tilinpäätöksen allekirjoittamisen jälkeen valtuustolle ei voi enää tehdä talousarvion muutosehdotusta. Määrärahan muutosesityksessä on selvitettävä myös muutoksen vaikutus toiminnan tavoitteisiin ja tuloarvioihin. Vastaavasti toiminnan tavoitteiden tai tuloarvion muutosesityksessä on selvitettävä muutoksen vaikutukset määrärahoihin.

Toimintaa ja taloutta tulee sopeuttaa siten, että asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Mikäli on ilmeistä, ettei asetettuihin tavoitteisiin päästä, tulee asia saattaa toimielinkäsittelyyn siten, että valtuusto voi päättää talousarvioon sisältyvien määrärahojen ja tavoitteiden muutokset kyseisen talousarviovuoden aikana.

Valtuusto päättää toimielinten määrärahojen ja tavoitteiden muutoksista, kun organisaatiota muutetaan talousarviovuoden aikana. Valtuuston asettamien sitovien tavoitteiden muutoksista päättää valtuusto.

Kaikista esitettävistä talousarviomuutoksista tulee informoida kunnanjohtajaa hyvissä ajoin ennen muutoksen toimielinkäsittelyä.

Taivassalon kunnan tilivelvolliset

Kuntalain 125 §:n mukaan ”*tilintarkastajan on annettava valtuustolle kultakin tilikaudelta kertomus, jossa esitetään tarkastuksen tulokset. Kertomuksessa on myös esitettävä, onko tilinpäätös hyväksyttävä ja voidaanko toimielimen jäsenelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavalle viranhaltijalle (tilivelvollinen) myöntää vastuuvapaus.*”

Taivassalon kunnan tilivelvolliset vuoden 2026 alusta alkaen ovat:

- kunnanhallituksen jäsenet
- lautakuntien jäsenet
- kunnanjohtaja
- vt. tekninen johtaja
- rehtori-sivistystoimenjohtaja

Vaikka tilivelvollisten luettelossa ei ole kaikista esihenkilöistä mainintaa, se ei poissulje esihenkilön vastuuta oman organisaation toiminnasta ja taloudesta.

Hankinnat

Hankintarajat viranhaltijoille vuonna 2026 ovat:

Kunnanjohtaja	50 000 €
Rehtori-sivistystoimenjohtaja	20 000 €
Tekninen johtaja	20 000 €

Hankintarajat koskevat yksittäisiä hankintoja. Hankintoja tehtäessä tulee noudattaa lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista sekä muistettava kilpailuttaminen sekä esteellisyyskysymykset. Kunnan hankintaohjeet on hyväksytty kunnanhallituksessa 28.6.2010 ja 25.4.2016.

Kunta on mukana yhteistyössä hankinnoissa Turun kaupungin ja/tai Hansel Oy:n kanssa, josta hankintaan päätöksen mukaiset tuotteet ja tavarat.

Toimialojen vastuulliset viranhaltijat vastaavat tahoillaan itsenäisesti hankintojen tekemisestä sääntöjen mukaisesti.

Työsuojelu, työturvallisuus ja varautuminen

Tilivelvolliset henkilöt vastaavat vastuualueensa työsuojelusta, työturvallisuudesta ja varautumisesta. Työsuojeluun ja työturvallisuuteen tai yleisen toimintavalmiuden turvaamiseen liittyvät toimenpiteet ja hankinnat ovat osa tavanomaista vuotuista toimintaa, ja ne on toteutettava toimielinten käyttöön myönnettyillä määrärahoilla.

Henkilöstön palkkaaminen

Uutta vakinaista tai määräaikaista henkilökuntaa voidaan palkata talousarvion määrärahan puitteissa, edellyttäen, että lupa vakanssin täytölle myönnetään. Luvan myöntää kunnanjohtaja. Lupa tulee saada myös, mikäli toimialoilla harkitaan määräaikaisen tai sijaishenkilöiden vakinaistamista. Ilman lupaa vakinaistamista ei saa tehdä.

Henkilökuntaa palkattaessa tehtävien tarkoituksenmukaisuus, välttämättömyys ja tarpeellisuus kunnan palvelutoiminnan kannalta tulee selvittää. On myös varmistettava, että kaikkien toimintaprosessien osalta on käytettävissä tarkoituksenmukainen määrä resursseja. Tilivelvolliset henkilöt vastaavat vastuualueensa työhyvinvoinnista ja niihin liittyvistä kysymyksistä sekä varahenkilöjärjestelmän toimivuudesta.

Vuoden 2026 talousarviossa tehdään henkilöstösäästöjä. On huomiotava, että kunnassa on voimassa rekrytointikielto ja se puretaan erillisellä ilmoituksella. Äkilliset muutaman päivän sijaistustarpeet, kuten esimerkiksi sairastuminen, hoidetaan normaaliprosessin mukaisesti, jotta palvelutuotanto voidaan turvata.